

EJUSDEM OTHLONI

DE DOCTRINA SPIRITUALI

LIBER METRICUS

CUM ALIIS DIVERSI GENERIS CARMINIBUS.

*Erutus ex cod. ms. inclyti et imperialis monasterii S. Emmerammi Ratisbonensis R. D. P. Regno
Reither Benedictino Mellicensi.*

(Apud R. P. Bernardum Pèzium, *Thesaurus Anecd. noviss.*, tom. III, parte II, pag. 430.)

INCIPIIT PROLOGUS LIBELLI HUIUS

O quicumque cupis cognoscere dicta salutis
Et sermone brevi vis ad divina moneri,
Aures tam mentis quam corporis huc precor aptes,
Nam tali studio doctrinæ verbula promo
Ut quæ per varios deberes quærere libros,
Si mora quærendi minuat tibi vota legendi,
Si qua vel obscuræ sententia longa figuræ
Te minus intentum conducat ad ipsa legendum,
Hæc sub succincta, nec non plana ratione
Isthic inventa citius capias documenta,
Atque per hos ritus, velut infans lacte nutritus
Sicubi repereris, majora capessere possis.
Hic, rogo, ne quæras vel continentia dicta
Sive modos metri majus quam dogmata verbi,
Quæ licet urbanis possem decorare camenis,
Absit ut hoc studium, quo credo Deo famulari,
Moliar humanæ ritu sustollere pompæ.
Nam si quæretur cur versibus hæc copulentur,
Quamvis pro verbi faciam causa breviandi,
Nec non propterea cognoscens studiosos
Quosque magis metri quam prosæ intendere, dictis
Tale quid illorum studiis aptare volebam,
Per quod utrique homini posset doctrina adhiberi.
Hæc est summa tamen, quoniam metricam hacten[us artem
Plus quam prosaicam dictandi more colebam,
Nec mutare stylum properantem quivi aliorum.
Porro quod interdum subjungo consona verba,
Quæ nunc multorum nimius desiderat usus,
Hoc quoque verborum plus ordine convenienti
Insuper antiqua de consuetudine feci,
Cum me decrevi ertare scholaribus orsis
Quam cuicumque velim per talia dicta placere.
Imo per hoc majus studeo fore mitis et aptus.
Quod, cum nosse prober pretioso famine fungi,
Disco tamen subdi divinæ rusticitati,
Quæ mundi fata minus assequitur generosa.
Unde utinam prosæ studium tantummodo scirem,
Ne quis me metris extollere velle putaret!
Quandoquidem noviter mundana relinquere discens

A Quod vel versificando aliquid fruor arte priore;
Hoc, fateor, faciam magno non absque timore:
Sed quia non aliter sensum modo promere possum
Atque opus est variis memet constringere curis,
Ne male torpentem seducant otia mentem.
Si quid erit pravum sacra verba retexere metro:
Id Deus, ut spero, sub culpa fert leviori;
Quin magis ex toto quo dimittet precor ipsum.
At te suppliciter posco, qui legeris ista,
Si quam reperias hic esse superfluitatem,
Quæ sit seu metro vel in ullo crimine facta,
Hanc propriæ causa mercedis rectius aptes.
Sæpe magis sensus quam metri jura secutus
Legem syllabicam paulisper discutiebam.
Dector, ad extremum precor hoc quam maxime
[solum

B Quatenus Othoni quandoque velis memorari;
Qui, licet indoctus, hæc sum componere nisus.

INCIPIUNT CAPITULA.

- I. Præfatiuncula. Quæ sint potissimum docenda:
- II. De fide sanctæ Trinitatis et Dominicæ incarnationis.
- III. Quia debemus credere, Deo dignum aliquid nec dici nec excogitari posse.
- IV. Cur Deus, cum sit incorporeus atque ineffabilis, rerum corporalium designetur vocabulis.
- V. Quod fides sine operibus mortua sit.
- VI. De fide cœlesti.
- VII. De dilectione Dei et proximi.
- VIII. De humilitate.
- IX. De patientia.
- C X. De orationis modo.
- XI. De libris gentilium vitandis et de studio sacræ lectionis.
- XII. De spirituali Scripturæ sacræ intelligentia.
- XIII. Admonitionis sermo ad clericos; prius quidem ad illos, qui in pastoralis consistunt regimine; deinde vero ad eos, qui studio tantummodo adherent sæcularis scientiæ.
- XIV. De casuum meorum relatione, quam hic adjecti ad compescendam pertinaciam cleri.

- XV. Qualiter post ægritudinis variæ flagella ad monasticæ professionis redii vota.
- XVI. Quia non solum palam professus, sed etiã quivis occulte mundo abrenuntians; illicite repetat mundana
- XVII. Quanta pericula tentationis in initio pertulerim conversionis.
- XVIII. Quod hæc cuncta ad clerum dicta non aliter a me nisi compatiens amore sint prolata.
- XIX. Admonitio etiã facta ad laicos.
- XX. Quia nihil æternæ salutis proponendum sit,
- XXI. De cibi potusque parcitate servanda.
- XXII. De somni quiete temperanda.
- XXIII. De abjiciendo pretiosæ vestis cultu.
- XXIV. De vana gloria fugienda.
- XXV. De obedientia.
- XXVI. Quod pro rebus dubiis, quas nil prodest scire, non sit quæstio facienda,
- XXVII. Quia facile in re notissima et aperta erretur, nisi bonis operibus veritatis scientia confirmetur
- XXVIII. De concupiscentiæ carnalis tentatione superanda.
- XXIX. De honoris et primatus ambitione fugienda.
- XXX. Quod licet homines potentia abutantur, potestates tamen a Domino juste dantur.
- XXXI. Qualiter ad potestatem quisque promoveri, et cur iterum eadem debeat relinquere.
- XXXII. Quali cura sese et commissos rector unusquisque debeat custodire.
- XXXIII. De discretionis virtute.
- XXXIV. De eo quod nullus, quantalibet sapientia vel virtutibus ditetur, se in præsentis vite securum perfectumque arbitretur.
- XXXV. De orationis instantia et quia nemo diffidere debeat de Dei misericordia.
- XXXVI. Quod conversationis sanctæ initium sit difficile, sed juvante Christo labor levigetur perseverantia.
- XXXVII. Quia nulli debeat incongruum vel mirum videri quod tantus labor agatur pro vita perenni.
- XXXVIII. Ut divinum opus cum spe retributionis sternæ fideliter agendum sit.
- XXXIX. Exhortatio generalis pro labore regni celestis.

CAPITULUM PRIMUM.

Incipit libellus de doctrina spirituali

Sicut ait Paulus divina lege probatus :
 Spiritus est vita, mors carnis Philosophia ;
 Hinc satis imbuti fugiamus dogmata mundi,
 Et juxta vires Christi documenta sequentes,
 Quilibet, o lector, quem spiritus excitat ardor,
 Incedamus iter quod nos docet ille magister ;
 Sed quia credulitas totius summa tenetur
 Et quasi principium divinæ legis habetur :
 Ist hæc est merito nostris sermonis origo.

CAPITULUM II.

De fide sanctæ Trinitatis et Dominicæ incarnationis
 Ecce fide sancta debes exquirere cuncta,
 Quod Pater, et Natus, nec non et Spiritus almu

PATROL. CXLVI.

A Par sit majestas, par numen et una potestas,
 Personis trinus, Deus in decitate sed unus.
 Hoc quoque credendum, puraque fide retinendum,
 Quod Verbum Patris, Salvator scilicet orbis
 Ac Dominus noster, per quem sunt cuncta creata,
 Cum foret æternus, ante omnia sæcula natus
 Æqualisque Patri pro majestate perenni,
 Temporis in fine missus Genitoris ab arce,
 Ut nos de tenebris revocaret perditionis,
 Carnis onus veræ suscepit ex muliere ;
 Quæ tamen intacta permansit et inviolata,
 Gaudia habens matris cum stemmate virginitatis ;
 Post hæc in terris degens sub imagine carnis
 Absque dolo vitam solus transegerit istam ;
 Et quo perficeret cujus causa adveniebat,
 Pro mundi culpa passus discrimina multa
 B Morte sua primæ destruxit jura ruinæ ;
 Atque resurgendo dederit vestigia mundo,
 Ne quis desperet quandoque resurgere semet ;
 Quod rediens cælis sedet ad dextram Genitoris,
 Inde revertenti cum sceptro judiciali
 Reddere de factis rationem debeat omnis,
 Pro meritisque vicem capiat tunc quisque perennem,

CAPITULUM III.

Quia debeamus credere, Deo dignum aliquid nec dici nec excogitari posse.

Hinc igitur nequeo tibi multum pandere verbo,
 Nec satis amplecti datur hoc nostræ rationi
 De quo vix aliquid perfecta scientia sentit.
 Vis etenim tanta manet in virtute superna
 Ut, quovis valeat hominis procedere sensus,
 Et quota sit lingua divinis laudibus apta,
 Nil nisi scintillam vix promere possit et illam :
 Quid persona Dei, quid sit substantia summi,
 Quidquid id est, quid quisque potest isthinc recitare,
 Immo etiã quantum possit mundus simul omnis,
 Collatum Domino ratiuncula jure vocatur.
 Unde reor primum pro credulitate sciendum
 De Domino nullum nos digne posse loquelam
 Sed nec mente capi dignum quid principe tali.
 Cum longe melius animo quam voce feratur
 Jus fidei veræ compellit nos perhibere.
 Nam quoties justum metuendum, sive benignum,
 Aut aliquid tale perhibemus ab Omnipotente ;
 Non tamen hunc ideo explanare valemus
 Quantum causa petit, virtus et tanta meretur ;
 D Sed quia perfecte nulla capitur ratione
 Sufficit hoc sibimet, quid nostra valentia præbet,
 Sicut clementi. non tanquam ullius egenti ;
 Ejus quippe sitis nostræ sit causa salutis
 Qua nos æterno vult secum ducere regno,
 Nos, quibus arbitrium confert in utroque tenendum
 Aut præcepta sui, vel vota attendere nostri.

CAPITULUM IV.

Cur Deus, cum sit incorporeus atque ineffabilis, rerum corporalium designetur vocabulis,

Nil ibi corporeum, nihil humanum fore scito,
 Sed sic immensum tam mira lege coaptum
 Ut superexcellat vim linguæ, mentis et omnem.

Porro quod humana signatur sæpe figura,
 Et quod nostrapte commotus dicitur esse,
 Seu cum placatus mutabilis insinuat,
 Hoc quodam nostræ perhibetur more loquelæ.
 Nam quia per proprios erit innarabilis usus,
 Cui non est ira, cui perturbatio nulla,
 Nil cui contingit, sed semper idem tenet esse,
 At nos mortales variis erroribus acti
 In certis rebus studium conferre solemus,
 Usibus humanis dat signa suæ pietatis,
 In quibus assumens nostræ speciem rationis
 Ad cognoscendum nobis utcunque feretur.
 Denique quis hominum posset cognoscere Summum,
 Qui superexcedit humanæ vim rationis,
 Ni specie rerum manifestari voluisset?
 Idcirco his rebus ita nostrapte figurat
 Ceu Pater ad natos fandi mutaverit usus.
 Dum blanditur eis aliquo motu levitatis.
 Ut per signa sciant quæ non possunt ratione;
 Nam velut infanti, nisi signis verba gerantur,
 Nil sentire datur; sic nos quoniam peregrinis,
 Donec in orbe sumus, infantibus assimilamur,
 Non nisi per speculum sentire superna valemus.
 Jam si linguarum laus consonet omnigenarum
 Non colitur recte nisi pura credulitate.
 Quem fateor mente supra quod dicitur esse
 Sola fides recipit, quod nullus sermo valebit.

CAPITULUM V.

Quod fides sine operibus mortua sit.

Hæc ita confessus morum potes addere gressus,
 Per quos rite sapis quæ sit doctrina suavis.
 Nam sit vana fides, ex hac si gesta recides;
 Ac frustra credis, si credita non operaris
 Verum dæmoniis ex hoc studio similis,
 Qui facienda sciunt, sed in omni more resistunt.
 Propterea, fili, quæ profero cautius audi:
 Qui tibi dat totum, de te quoque quærit idipsum,
 Scilicet ut primum fidei capias documentum,
 Exin jungaris sibi convenientibus actis.
 Nil opus absque fide, nec credulitas sine facto.
 His igitur dictis breviter licet esto fidelis,
 Atque dehinc audi sensu, precor, interiori,
 Quæ lex virtutum, quod sit fidei quoque scutum.
 Nam super his etiam sermone brevi tibi dicam
 Sed quoniam fidei spes proxima debet haberi,
 Hinc aliquod verbum reor esse prius referendum,
 Cujus ab indiciis sentire sequentia possis,
 Per quod et edoctus capias exordia majus.

CAPITULUM VI.

De spe cælesti.

Cum necdum sapias, nihil impossibile dicas.
 Ne detrahas illi cui cuncta facillima constant,
 Et qui de nihilo totum plasmavit in ipso,
 Quique dabit cunctis ut in ipso vivere possint.
 Extra se ergo locus vivendi non erit ullus.
 Nam tibi, quisquis eris, qui tecum sic meditaris
 Ut Deus aut nequeat cuiquam vel parcere nolit,
 De bonitate sui fiducia nulla videtur,
 Vivendi curas quia desperando recusas.

A Hac etiam causa veniet tentatio tanta
 Ut blasphemetur clementia Spiritus almi,
 Et non esse Deus tractetur apud sceleratos
 Ante procul dubio quam destituaris ab illo,
 Qui Pater omnipotens, qui spes est unica vitæ.
 Arbitrio proprio tibi mortem proposuisti,
 Unde libens gusta quæ sint suavissima gesta,
 Ac quis proventus divini discipulatus
 Mox virtutis opus spem perpetuam tibi præstat
 Et vivens Christo stas confidenter in ipso.

CAPITULUM VII.

De dilectione Dei et proximi.

Esto Dei cultor, sed et ejus verus amator
 Hunc nimis intente cum tota dilige mente
 Scilicet ut labiis concordet spiritus omnis.
 Sit tibi summus amor, totis ex viribus ardor,
 B Qualiter hunc laudes, qui judex est super omnes,
 Totus ubique manens, totum sub jure recondens.
 Non alias ulli laudandus adest rationi,
 Mens nisi devota studeat præponere nulla
 Servitio tali, quod debeat Omnipotenti.
 Hic timor est Domini servandus amore perenni,
 Et via culturæ, quam lex docet atque prophetæ
 Audisti primum, nunc auribus adde secundum,
 Quod par huic fertur similique tenore jube tur:
 Diligito fratrem, sicut te diligis, omnem.
 At si quæsieris, quem dicam nomine fratris?
 En fidei socius frater tuus atque propinquus,
 Unius Ecclesiæ quia fonte renatus uterque.
 Quod tibi vis fieri tribuas æqualiter omni.
 Hostem per Dominum sed et in se dilige charum.
 C Nam delicta tibi, si tu dimiseris hosti:
 Si non ista facis, non servas fœdera pacis.

CAPITULUM VIII.

De humilitate.

Quantumcunque queas mansuetus in omnibus esto
 Et tecum tracta mentis cervice subacta
 Quid queat ullius impune superbia carnis.
 Quando per hanc lapsus archangelus est reprobatus.
 Ecce quod hic cecidit qui tali lumine fulsit
 Ut divini operis præcellentissimus esset:
 Hoc sit ad exemplum semper satis omnibus unum
 Infelix causa, quæ tantum mersit in ima
 Cur igitur, pulvis, æquali more superbis?
 Ferre putasne lutum, quod nec potuit quoque ferrum?
 Disce, miser disce quid possit gloria terræ,
 D Cum virtus cœli, delapsa statu deitatis,
 Viribus et propriis confidens stare nequivit;
 Sed rebus quantis pateat sententia talis.
 Hæc mansuetudo nec degustatur ab ullo,
 Ni labor assiduus carnales atterat æstus.
 Vis fieri mitis? desiderium fuge carnis:
 Non alius ergo poteris fore pectore prono.

CAPITULUM IX.

De patientia

Rebus in adversis ne motus destituaris,
 Sed semper crede te cuncta pati meruisse.
 Aptus enim vitæ talis decernitur esse,
 Qui constans patitur quæ res adversa minatur.

Et nullus vere poterit sua debita flere,
 Ni prius ex aliis illata libens patiatur.
 Nil quoniam patimur quod non aliquando meremur.
 At si quis patitur quod se non jure fatetur,
 Hoc dicendo nefas Dominum testatur iniquum,
 Qui constat solus judex super omnia justus
 Denique nil justum, nisi quod perhibetur ad ipsum.

CAPITULUM X.

De orationis modo

Sis vigil in precibus et ad has semper studiosus.
 Nam nulli sola poscendi sufficit hora,
 Sed magis incassum fuerit motus labiorum,
 Ni quoque cura precis firmetur moribus aptis.
 Omnis enim poscens par est ut, si ipse petatur,
 Quantum vis præstat, alii tribuendo rependat.
 Hisque modis certus possit sperare petenda.
 Non ignota loquor, quoniam morale tenetur,
 Ut quem quisque petit, ejus quoque vota sequatur
 Ecce quis ignorat quia cunctorum moderator,
 Arbiter æternus, cum sit nullius egenus,
 Omnigenis precibus incessanter rogat omnes,
 Ut vitiis spretis jam convertamur ad ipsum.
 Sed precibus tantis si non intendimus æque,
 Quomodo quæ petimus unquam sperare valemus?
 Si pauper socio, si quisque probatus amico,
 Exhibitis rebus, curant impendere fœdus,
 Ut vice votorum certi sint ad rogitandum
 Cordis scrutator, cui materiæ similatur,
 Et Deus immensus, quid posse vel esse putatur,
 Quod, velut exceptus rationis ab ordine solus,
 Ostensu quodam reputatur rite rogari?
 Ah qualis ratio! proh quam præposterus ordo,
 Quando creaturæ Dominus postponitur omni!
 Tractas hunc certe velut exceptum ratione
 Quodque nefas dictu, ceu postremum colis actu,
 Cum poscens hominem precis impendis sibi legem,
 Quam minus impendi decreveris Omnipotenti
 Ejus iudicio quid sit quandoque severo
 Cum modo convicti ratione oris quoque nostri
 Plus simulatores videamur quam deprecantes,
 Si nihil in rebus Dominum rogitare velimus,
 Et quod lingua sonat, aliter vox intima promat?
 Unde putat nemo Dominum poscens, simulando
 Aut exaudiri, vel quidquam posse mereri.
 Nonne satis dignum cunctis mortalibus exstat
 Quod præter legis, nec non præconia vatum,
 Per proprium Natum dignatus visere mundum,
 Dum quosdam docuit, aliis exempla reliquit?
 Nonne per hæc semper velut orans admonet omnes
 Ut vel adhuc miseri fugiamus noxia mundi
 Ac de præteritis veniam de corde rogemus?
 Quod vix speratur, hoc poscit ut ille petatur,
 Et non cessetur, donec spes certa probetur.
 Nam quia nil justis propria vi ferre queamus,
 Hoc quoque declarat quod nec nobis bona spes est
 Ni precibus nostris hanc Christi gratia mittat.
 At cum spes erit, mens ipsa probat dubitantis;
 Nam qui vota Dei, quæ sunt implenda petenti,
 Hæc fragilis vita quantum permittat agenda.

A Sectari negligit, precis ejus spes vacuatur.
 Ergo hic rite petit qui dictis orat et actis.
 Sic et apostolici completur jussio verbi,
 Qua precibus sacris nunquam cessare docemur.

CAPITULUM XI.

*De libris gentilium vitandis et de studio sacræ
 lectionis.*

Libros devita qui dant carnalia scita,
 Ut sentire quas librorum dicta sacrorum:
 Nam simul his hærens nescis meliora probare.
 Utpote depressus carnalis pondere sensus.
 Quod vix namque sapis, si totus in hoc adhiberis,
 Quomodo dispersus illud sentire valebis?
 Nunquid tam vilis fore lectio sancta probatur
 Ut merito libris sit postponenda profanis?
 Aut est tam facilis quo nec sit digna labore,
 Hanc quia, philosophi, studio postponitis omni?
 Denique si facilis, cur illam despicietis,
 Quandoquidem longe sit iudicii gravioris
 Spernere doctrinam divinæ legis apertam?
 At si difficilem contra perhibetis eandem,
 Et minus idcirco vestræ patet agnitioni,
 Cur ad discendum reprobatis dicta piorum,
 Cum dimittentes patriam pariterque parentes,
 Ac satis impigri loca per diversa vagantes
 Nisibus omnimodis mundi perplexa petatis?
 En ad utrumque nihil excusandi retinetis.
 Hoc superest solum, deponere sueta malorum,
 Et pro commissis veniam deprecere semper.
 Ad quod enim fertur, quod lectio sancta profatur
 Psalmistæ verbis nos tali voce monentis:
 C O vos, terrigenæ, studiosa mente vacate,
 Atque videte ipsum, quoniam Deus omnipotens sum
 Gentibus et terris nimis exaltatus ubique.
 Quo ergo Deus jussit credentes cernere quid sit,
 Sub qualique schola valet esse vacatio tanta?
 Forsitan ex aliquo quærenda hæc norma profano,
 Ut sunt: Horatius, Terentius et Juvenalis.
 Ac plures alii quos sectatur schola mundi,
 Pro studio carnis carnalia dicta ferentes,
 Ut per eos nobis pandatur lex pietatis,
 Instinctu Satanæ qui promunt pessima quæque?
 Hæc ita nonnulli perverso more fatentur.
 Ast equidem dico, cognoscens exprimento,
 Hostis ab antiqui stimulis hos exagitari,
 Qui studio vanam recolentes philosophiam
 D Avertunt sensum de libris catholicorum,
 Scilicet ut mores ex illecebris venientes,
 Quos nimis oblique gentilia verba retexunt,
 Tanto majori libitu in se commoveantur
 Quanto plus dictu vel ab auditu repetantur,
 Et sic constricti contemnat dogmata Christi,
 Aut velut ignari peccare minus videantur,
 Si documenta Dei coram se raro legantur,
 Hostis enim noster nimium versutus in omnes
 Dum per dogma Dei metuit quosdam revocari,
 Ingerit his tædium, ne vel cupiant legere ipsum
 Hinc quoque quod multi divino dogmate culti
 Causa doctrinæ cœlestis composuere.

Hoc modo quam plures, carnaliter heu ! sapientes,
 Et Christi nomen verbotenus accipientes,
 Auditum tantum decernunt esse legendum,
 Non attendentes quia Paulus dicat ad omnes :
 Legis non auditores, sed eam facientes,
 Hi potius justis censentur ab Omnipotente.
 Quos infrunitos nunquam studeas imitari.
 Quin hæc sola sibi sit causa legendi,
 Ut facienda scias et ut hæc operando revisas.
 Ne quod scire datur tibi, iudicium statuatur.

CAPITULUM XII.

De spirituali Scripturæ sacræ intelligentia.

Undique falluntur, etiam nil scire probantur
 Qui priscæ legis vel dicta sacræ novitatis
 Carnali tantum sensu perpendere quærunt.
 Omnis Scriptura quia cœlitus insinuata,
 Quamvis omne genus assumat ab exteriori.
 Ut per carnale doceat nos spirituale,
 Ad speciem nostri solum datur interioris,
 Qui renovatus homo Domini est plasantis imago,
 Atque per hunc cuncta decernimus exteriora ;
 Nam cœli regnum, cum terræ sit similitum,
 Et præsens vita venturæ sit quasi forma,
 Mystice signatur quidquid mundo famulatur ;
 Tam nota librorum quam cuncta creatio rerum,
 Nec quo carnalis aspectus tendere quibit
 Interior visus illuc tantummodo debet ;
 Sed per historiam semper notet allegoriam.
 Nunc quid præsentis sit significatio mundi
 Et quid Scripturæ species hæc intima sacræ,
 De qua sermo agitur, quod planius efficiatur
 Exemplum quoddam satis enarrabile ponam :
 Ecce vides nasci paleas cum germine grani ;
 Attamen unius pressura aliud moderatur.
 Nunquid cum paleis comedi frumenta parabis ?
 Quod patet atteritur, ut quod latet hinc renovetur.
 Sic, quæ per paleas carnalis vita notatur,
 Et grani titulis signatur spiritualis.
 Spiritus ergo intra patulæ latet abdita carnis
 Quolibet ut granum sub visceribus palarum.
 Ni caro terrena, vitiis natalibus orta
 Quæ per Adæ culpam cunctis mortalibus hærent,
 Instar aristarum pressuram jam patiatur
 Et desiderii carnalibus hic moriatur,
 Ad spem mandendi venient minus intima grani,
 Hoc est, ad requiem flatus nequit ire perennem,
 Qua cibus est Domini, quisquis pervenerit illuc.
 Quæ loquor, attende ; quæ testificor, memorare :
 Cur simul exortas secernere niteris herbas ?
 Jam cibus ergo tuus, tritura purificandus,
 Quam plana specie demonstrat significando
 Te, qui peccatis conceptus natus haberis
 Et posthac forsitan delapsus es ad mala multa,
 Quæ non natura victus, sed sponte gerebas,
 Ad cœnam Domini pariter debere parari,
 Si tamen illius mensæ cupis associari.
 Nam ceu tu lautas quæris ferventius escas,
 Sic cor contritum Deus exigit in holocaustum.
 Tu, quia terrenus, carnales diligis esus,

A Hic, quia cœlestis, paribus quoque pascitur escis
 Tali namque modo, nec non simili ratione
 Visa vel audita sapiens præsentia cuncta,
 Quæ bene jam sentis, quibus et carnaliter hæres,
 Semper id adverte quid spiritualiter edant :
 Sic etiam sacræ Scripturæ ænigmata quæque.
 Quamvis corporeas in eis det littera formas
 Et sub terrenis maneant expressa figuris,
 Ad cœli regnum, quod spirituale probatur,
 Transformanda manent in spiritus agnitione.
 Carnis enim sensus sicut terrestria sentit,
 Sic intellectus divina luce reffectus
 Atque fides pura sapiunt cœlestia jura ;
 Nil quoniam in cœlis substantivum retinetur,
 Cujus in hoc mundo speculum non sit vel imago,
 Et de consimili, quod non possit speculari
 B Inter carnalis ænigmata conditionis,
 Quamvis perpigri nos simus ad hoc specularandum.
 Sed ne quod refero dubitari possit ab ullo,
 Quoddam pro speculo genus exempli perhibebo
 Per quod jam melius cognosci cætera possunt :
 Scis Dominum terræ merito a propriis venerari,
 Haud secus et patrem matremque suis venerandos ?
 Qui tamen, ad summi nutum Patris æquiparati,
 Nil aliud sane constant speculum nisi quoddam
 Omnibus appositum, cunctis in corde statutum.
 Nunquid nescimus, nunquid sentire nequimus,
 Qua ratione Deus cœli terræque Creator,
 Omnia complectens et totum numine replens,
 Debeat a propriis sator a factis venerari,
 Si fixa mentis acie novisse probamur
 C Quod factura sibi sic alterutrum veneranda est
 Hoc, licet exterius in factis dissimulemus,
 Interius certe nobis notum fit aperte,
 Si tamen esse Deum cognoscimus atque fatemur.
 Hinc est quod Dominus, cœlestia dans rudimenta,
 Proposuit cuncta per formas parabolarum ;
 Scilicet ut notis exponeret alta figuris
 Hoc simul ænigma dictavit per sua signa,
 Quæ sic exterius mirando fecerat usu,
 Ut tamen interius ferrent aliam rationem,
 Qua velut in speculo studiosus quisque videbit
 Quomodo venturæ præsens vita assimiletur,
 Inde etiam vatum quamplurima dicta piorum
 Mysterium cœli depromunt parabolatim.
 Hinc et Paulus ait : Speculo nunc cernimus illa
 D Quæ facie ad faciem quandoque videre meremur,
 Nam, quod ait speculum, præsens intelligo sæclum
 Quod velut impresso similatur cera sigillo,
 Ut supra dixi, regno confertur olympi :
 Et Christi regnum, quod constat vita perenni,
 Ut lapidis firmum semper durare sigillum.
 Sed nec in inferno substantivum quid habetur
 Cujus in hac vita sit non aliquatenus umbra.
 Nam cernens umbram dubitas fore corporis illam ?
 Sic quoque præsentem noli diffidere mundum
 Et vitæ et mortis formam gestare perennis.
 Hic utriusque schola discendi, et nunc erit hora
 In qua quisque legat quod se semper velit esse.

Libera colla manent, quodcunque magis placet A
 [omni,
 Sive vacare sacris vel adhuc hærere profanis.
 Unde magis disce quæ sit sapientia vitæ,
 Ut quæ sunt sursum sapias per mystica rerum,
 Atque scias clare Scripturæ arcana probare.
 Nam studium carnis nihil est nisi formula mortis
 Verum cum recolo quorundam pectora cæca,
 Scilicet illorum qui, semet in arte librali
 Jactantes tantum, minus hanc factis imitantur,
 Inde dolens et compatiens plus dicere cogor
 Sim licet inculti, nec non sermonis inepti,
 Ast utcunque queo vel paucula profero verba.
 Et fortasse juvat, cum de libris perhibemus,
 Qui prosint cunctis in lege sacra studiosis,
 Ac qui in his typicus doceat nos quærere sensus,
 Si mox lectores aliquo sermones monemus,
 Ut, qui sint, discant, et ab illicitis resipiscant.
 Denique nunc multi diverso errore gravamur ;
 Idcirco et variis instare libet monumentis,
 Ut qui non uno, saltem ex alio ædificetur.

CAPITULUM XIII.

Admonitionis sermo ad clericos: prius quidem ad illos qui in pastoralis degunt regimine; deinde vero ad eos qui studio adhærent sæcularis tantummodo scientiæ.

O qui confidens in multiplici ratione
 Temet nosse putas pro falsis vera probare,
 Aut idcirco magis imbutum te meditaris
 Quatenus ad studium peccandi liberior sis,
 Seu Domino majus impune resistere possis,
 Aut hujuscemodi vitio quocunque tumescis
 Designate Deo sub cleri conditione,
 Jam liceat paucis ad te pertingere verbis.
 Cur rationalis hoc tale malum meditaris,
 Ut per dona Dei, quæ contulerat tibi sponte,
 Plus aliis demens hinc extollaris in ipsum?
 Ad mentem revoca Judææ plebis olivam,
 Quæ Patribus sanctis quamvis exulta fuisset
 Ac legis sanctæ meruisset dona tenere,
 Hinc licet et Christus juxta carnem foret ortus,
 Cum se stare suis vellet confidere ramis,
 Atque superbiret de legis traditione,
 Contemnens subdi doctrinæ spirituali,
 Mox præcisa suis cœpit marcescere ramis,
 Si Deus ergo comæ nec naturalis olivæ
 Parcere decrevit, dum contra illum male sævit,
 Nec tibi, qui gratis miserante Deo repararis,
 Et velut abjecto plantatus es ex oleastro,
 Si simul insanis, parcat manus Omnipotentis.
 Ne sis ingratus tam mirandæ pietati,
 Quæ tibi sponte dedit quod jam natura negavit.
 Heu genus hoc hominum sublimius attitulatum
 Tam cito pro facili vitiorum turbine pelli!
 Ah sceleri solitum genus hoc et ad infima pronum,
 Tanto se velle Domino magis esse rebellem
 Quanto plus aliis præfertur honoribus almis
 Est enim verum quod sermo dat Ecclesiarum.
 Quod quoque prædixit psalmodum carmine David :

Cum Carnalis homo fuerit sortitus honorem,
 Par est jumentis et consimilis manet illis.
 Nos igitur brutum genus hoc sumus et resoluti
 Altius edocti sacra moderamina legis,
 Qui, cum prælati maneamus in arte librali,
 Ut pene vivendi reliquis exempla daremus,
 Et, si res peteret, occasio sancta veniret,
 Pro fidei sociis etiam mortem pateremur,
 Labimur in primis congressibus impietatis
 Tanquam nil nisi contra vires inimici ;
 Et quod adhuc gravius miserabiliusque videtur,
 Non solum fugimus quo præcipimur fore murus
 Sed commissa etiam lacerantes, more luporum,
 Quædam vastamus, quædam male destituemus,
 Nam quibus, ut patres, deberemus dare victum,
 Si vis ulla loci vel casus posceret anni,
 His ut raptos crudeliter advenientes,
 Illa asportamus, quod erit miserabile dictu,
 Quæ pietas aliena dedit pro nomine Christi :
 Cum peccatores malefacta sui metuentes
 Ad nos pro veniæ causa fugient capiendæ,
 His aut terribiles, plus quam resposeat et usus,
 Seu plusquam liceat clementes inveniemur.
 Vel designantes super his decernere quidquam
 Nostri cautela, tantum committimus illis
 Quos sceleratorum socios existere scimus.
 Nos, quia constricti sub sollicitudine mundi
 Officioque ducis jungentes aut vice regis,
 Commissæ plebis curam pensare nequimus :
 Indignumque foret tam claros tamque potentes
 Degeneri turbæ nos ipsos suppeditare.
 C Sunt alii plures, quis conveniat labor ille.
 Ut vulgus doceant et ut exemplis bene præsent ;
 Nos mundi proceres, nos constat ad otia natos,
 Utque canum, voluorum sectemur ludicra tantum,
 Seu, quæcunque placent, his deliciis potiamur :
 Nam vitæ hujus opes illos quærunt seniores,
 Qui supra dictis studeant insistere ludis,
 Nec fuerit luxus quod mundi postulat usus.
 Hæc, si non dictu, tamen affirmantur in actu,
 Sicut et ipse probat mos cleri quotidianus.
 Est et abduc vitium reliquis compar referendum
 Ejus enim crimen qui speratur quid habere
 Causa manet nobis ejusdem rebus abuti.
 Tunc raptis rebus miserum non corrigit ullus,
 Ut pro commissis aliquatenus hic reparatus
 D Possit perpetuæ flammæ evadere pœnæ.
 Sed quis tam doctus percurrere singula posset
 In quibus auctores scelerum convincimur esse,
 Nos, qui plus aliis divina negotia scimus ?
 Dummodo noster honor celebris habeatur in orbe
 Et variis pompis rutilantes efficiamur
 Nil manet illæsum per nos utcunque patratum
 Aut male poscendo seu, quod pejus, rapiendo.
 Qui complere nequit damnum, vel mente parabit,
 Sic fuga doctorum necis exstat causa sequentum,
 Nec gravior pestis, cum pastor erit gregis hostis.
 Nam nimis audacter dum clerus abutitur orbe,
 Quid tunc indocti possunt aliter meditari,

Ni pariter cunotis perversa licere reantur
 Jam merito flemus qui talia corda tenemus.
 Imo dies venient, si non purgamur in istis,
 Quamvis nunc risus nos occupet immoderatus,
 Cum dolor æternus circumvallat cruciandos.
 Quid plus Judæis agimus bene vel Pharisæis,
 Quos foris albatos legimus, sed pectore fædos?
 Dum tantum lingua volumus complere statuta
 Ut mihi fert animus, pejores, heu! sumus illis.
 Maxime si quidquam præter legalia scirent,
 Hi fortasse minus tam triste nefas sequerentur.
 At nas in libris non solum crimen eorum,
 Séd quoque multorum cernentes gesta aliorum,
 Quædam compisita pro vindicta reprobatorum,
 Pro bravio quædam sperando dicta piorum,
 Scire quidem transacta velut præsentia quimus,
 Nec tamen a paribus vitiis cessare timemus.
 Hos execramur, quod tam perversa studebant,
 Non attendentes quia nos idem tenet error,
 Qui præcepta Dei labiis tantum veneramur.
 Ipsi nempe Deum, tanquam nos, ore colebant
 Attestante Deo per Isaia dicta prophetæ.
 Quæ pariter Christus Judæis postea dicit:
 Hæc plebs me labiis colit et corde est procul a me.
 Sæpe quidem loquimur de cognitione superna
 Et cum magnificis perhibemus cœlica verbis,
 Pondera ponentes gravia in humeros aliorum,
 Quæ nec cum digito volumus contingere nostro
 Cœu Domino cura non sit pro talibus ulla
 Ac nos peccantes solita non arguat ira.
 Eligit ergo locum, quo conveniatis in unum
 Vos quibus est licitum, nec non concessa potestas
 Sub pastoralis cura convertere mundum,
 Ut cum sit tempus veniæ, mores renovemus,
 Ac sicut per nos primum frigescere cœpit,
 Sic nunc a nobis recalescat amor pietatis;
 Nam varios casus, quos perfert hic modo mundus,
 Arbitror ex nostris prorsus contingere culpis.
 Sic igitur totus corrumpitur undique mundus,
 Cum cleri officium sectatur opus laicorum
 Et pariter laici statuuntur in ordine cleri.
 Sed dispar longe peccatum constat utrumque.
 Denique plus peccant, qui plura sciendo proba-
 [bant;
 Cuique datur multum, quæretur ab hoc quoque
 [multum.
 Qui genus et speciem, proprium, commune doce-
 [ris,

A rationali qui scis differre animale
 Ex adjectivo, qui summa nosse laboras,
 Quo, rogo, subvertit te tanta cupido sciendi,
 Ne simul attendas hæc temet cuncta monere
 Quatenus agnoscas quid sit Deus et quid homullus.
 Numlibet ad lapides vel ad ulla animalia fatur
 Ut collata tibi testantur te venerandum?
 Te magis alloquitur quidquid mundo retinetur,
 Cui sunt cuncta etiam mirando subdita nutu
 Ut studio simili sis subditus ipse datori.
 Vis autem dici quo mens tua præcipitetur,

A Qui sensu pravo dialectica verba frequentas,
 Vel quoscunque libros studio mundi pretiosos
 Attendis tantum quid sub te sit moderatum,
 Quot speciale decus hominis substantia gestet,
 Cujus facturæ collatio sit minor ad te;
 Magnum quippe tibi brutis præstare videtur
 Et reliquis rebus, quæ consistunt sine sensu,
 Non ut in his quæras cur sit distantia talis
 Inter eas et te, si tantum sis minor ullo,
 Sed quo sublimis Deus in medio videaris
 Atque per hoc valeas tanto securior esse,
 Illicitis rebus tantoque licentius uti
 Quanto præcellis hæc omnia vi rationis
 Hæc est namque tuæ conflictio philosophiæ.
 O labor heu qualis, quem fert intentio talis!
 B Quam tenebrosus amor, quo lucis spernitur Au-
 [ctor!
 Ecce tuum studium coram te stat recitatum,
 Ac cujus causa moliris discere multa,
 Quam minus agnosci tractans fortasse putasti:
 Verum fnr captus et legis more coactus
 Prodere quippe valet furti socios, sed et artem,
 Nec cujusque doli plus quisquam noverit usus
 Quam qui per similis machinas interfuit artis,
 Quamvis ad mores convertatur meliores.
 Sæpe etiam vitium, quod non cognovimus actu
 Alterius dictis aut moribus experiemur.
 Sic qui mundanæ recolens figmenta sophiæ
 Hæc mea dicta legis, testata tuæ decus artis,
 Judice te, testor quia me tuus haud latet error,
 Seu recolendo ipsum vel cognoscendo aliunde,
 C Multa licet referas, ne quo tendas videatur,
 Quod simulas scitur, quo tendis et id sapietur.
 Nec labor hic magnus vere sit simplicitati,
 Ut circumductæ variam paradigma loquelæ,
 In qua spes omnis mundanæ ponitur artis
 Cum defferre loqui facundia summa putatur,
 Mentis perspicua possit dignoscere luce.
 Sed qui verborum conflictu credis in ullo?
 Certe per proprios citius cognosceris actus,
 Quamvis tot linguas posses retinere quot artus:
 Fructibus ergo suis arbor cognoscitur omnis,
 Non miramur enim de versuta ratione.
 Quis ullum crimen poterit vix ferre stuporem?
 Nam quo cognoscas nos ignaros minus esse,
 Ac non mirari quæ sit versutia mundi,
 D Quam tu carnalis appellas philosophiam,
 En mundi proprium est duplicem sensum retinere:
 Unum voce feras, alium sub pectore volvas;
 Optima voce quidem, sed pectore pessima nisus;
 Pro bonitate malum, pro vero reddere falsum;
 Dissimulare quod es, sed quod non es simulare;
 Et quodcunque geras stolidum te nolle videri.
 Jam prolata tibi breviter sapientia mundi:
 Si placet, esto comes, sin autem, linque quod hor-
 [res,
 Liber adhuc exstas quo vis tua vota remittas.
 Sed si contendas terrestria discere tantum,
 Ut tibi sub cœlo valeat compar fore nemo,

In vanum vivis, si non divina requiris.
 Nam capite abscisso ceu nil vita potietur,
 Sic nos absque Deo remanemus mortis imago.
 Nos adjectivum, Deus est monarchia rerum.
 Ergo edoctus ad hoc, ut verba arcana resolves,
 Discute quid maneat adjectivum sine summa,
 Non sensu carnis, verum moderamine mentis.
 Da summam Domino, reliquam partem tibi serva,
 Ut tanti capitis membrum fieri merearis.
 An, credens aliquem salvari posse sciendo,
 Vis tantum nosse quid dicatur Deus esse,
 Nec simul ut factis ejus præcepta sequaris?
 Primus hic, o lector, qui te subverterit error,
 Jam cæcatus eris, jam nulla scientia cordis,
 Cum quidquam tale meditaris in Omnipotente,
 Ut secreta sui perquiras more rapaci.
 Hæc audis surdus, et cernis ad omnia cæcus,
 Ni simul in lectis sit tota intentio mentis.
 Carnis enim sensus sine spiritus errat ubique.
 Nonne Deum tentas, cum sic accedis ad illum,
 Ut quid sit discas, et quid jubeat minus addas?
 Non poterit falli iudex tam cautus in omni.
 Verum dico tibi, dictum contemnere noli:
 Quo plus mundanæ dilexeris alta sophiæ,
 Ethnica verba legens vel in ipsis moribus hærens,
 Tam magis insipiens, nec non indignus, haberis
 Coram mysteriis divinæ simplicitatis.

CAPITULUM XIV.

*De casuum meorum relatione, quam hic adjeci ad
 compescendam pertinaciam cleri.*

Nunc etiam memorans, quod non utinam ipse pro-
 [barem! C

Nullum tam duræ cervicis in omnibus esse
 Quam qui divinis imbutus erit documentis,
 Si quid in errorem vitiis cogentibus actus
 Mentis luxatæ conceperit improbitate,
 Tunquam Judæi de catholico ordine lapsi
 Ut quoque sunt cuncti, falso pia scita secuti,
 Quorum duritiam reor illis æquiparandam:
 Propterea monitis subjungo exempla relatis,
 Ut qui nequaquam per verba velit renovari
 Discat vel casus trepidare mei miserandos.
 Nosco equidem, nosco commenta tuæ rationis
 Et conjecturam, qua te præcellere credis,
 Qui spe mundana dispexeris hæc documenta,
 Utpote qui tecum quondam nitobar id ipsum.
 Nam perscrutari cupiens sultilia quæque
 Quorum notitiam multos gestire videbam,
 Charus ut in mundo nec non præstantior essem,
 Omne lucrum statui gentilibus associari,
 Cum quibus est major studiis liberalibus ardor.
 Sed Domini mira pietate interveniente
 Multimodi generis obstacula tanta subibant
 Ut quo plus cuperem prædicta negotia niti
 Tam magis ex aliquo casu depellerer inde;
 Nec tamen advertens quid causa hæc significa-
 [ret,
 Cæcatus vitiis volui desistere cæptis:
 Tunc cum converti nullius dogmate vellem

A Atque fidem rectis nullatenus exhibuissem,
 Maxime quod plures mundi vidi esse sequaces
 Hos et præcipue qui doctores perhibentur,
 Qui curas animæ jam suscepisse videntur;
 Ac mirans primo super hoc errore profundo
 Quare duces populi perversa magis sequerentur
 Mox simul illectus cum non solum reputarem
 Hos inrecta sequi, sed et in sacris documentis
 Esse aliquid scriptum quod jure foret reprobantem,
 [dum,

Cui non deberet toto quis credere corde,
 Sed carnis sola satis essent exteriora:
 Ah, ah, quam stolidus! cum sæpius hæc meditarer
 Diffidensque sacris Scripturarum documentis,
 His quoniam paucos factis hæere videbam

B Et toto nisu conversus ad ethnica scripta
 Ne dispar reliquis postponerer undique doctis
 Ore quidem Christum, sed amarem pectore mundum,
 Et, ceu dignus eram, tutus nusquam remanerem,
 Sed magis atque magis diversa clade subactus
 Jamque loco quodam noviter veniens habitarem,
 Ex improvise cum quadam nocte jacerem
 Somno depressus nimio, per somnia vidi
 Quemdam prævalido conanime me ferientem;
 Tamque diu mira scio me sentire flagella
 Ut jam dissolvi cædis gravitate viderer;
 Atque hæc interea, velut est visum, meditabar
 Ex Domini jussu nullatenus hunc fore missum,
 Qui me tam longe cruciaret tamque severe;
 Denique si Domini, sciret mihi plus misereri;
 Nam qui cædebat vindictæ signa gerebat,
 Verbere utrumque latus tanquam discerpere nisus
 Nullas dansque moras inter studium feriendi
 Ut super objectis saltem mutire valerem;
 Multa etenim feriens objecit crimina nota;
 Sed velut ex nimia commotus id annuit ira
 Nunquam velle mihi vel parcere vel misereri.
 O quam prolixa mihimet nox visa erat ipsa!
 O quam districtus qui tales ingerit ictus!
 En, iterum fateor, quod per Dominum quoque testor,
 Tam graviter cæsum, sicut constat mihi visum,
 Ut, dum sensissem me primo dehinc vigilantem,
 Tam me, quam lecti stramenta quibus recubavi,
 Sanguinis ex nimio fluxu madefacta putarem.
 Ast, dum corporeo non sensi talia visu,
 Hærebam dubius quid circa me foret actum:

D An carne exutus vel adhuc sim corpore functus?
 Necdum namque Dei tantam novi bonitatem
 Ut dignaretur me vel quemquam sceleratum
 Visu hujusmodi prosternere, sive monere,
 Quamvis sæpe prius per somnia mira monerer,
 Et quamvis etiam pridem tempus memorarer
 Quod de Hieronymo narrat scriptura beato:
 Sed credens illum meritis ad cœlica raptum
 Nil mihi perverso par evenisse sciebam,
 Cui nihil est visum, nisi tantum verbera passum.
 Mane igitur facto, cum vitæ certior essem
 Insolitusque tremor, constringeret omnia membra,
 Vestibus exutis quærebam stigmata carnis

Quæ cum vidissem, sed et ex alio didicissem,
Clam per id accito signum monstrare doloris,
Tum demum certus, quid perferret quoque flatus,
Nec tamen ausus eram citius hæc dicere cuiquam.
Post hæc confestim vario languore gravatus,
Et, quod cunctigenis est plus miserabile morbis,
Ut defertur ab his quorum me cura revisit,
Nunc quasi phremeticus vix a multis religatus,
Mox velut exanimis desperatusque jacebam.

Hæc tamen ipse scio, quod per Dominum quoque
[testor,

Sæpe ita me pressum conventu dæmoniorum,
Ut nec pro venia, qua jam moribundus egebam,
Catholicæ fidei tenuissem scita vel ulla.

Interea crebro visu rapiebar amaro,
Quo nimis horrendas potui cognoscere pœnas.
Hoc quoties fuerat mihi visum est esse perenne.
Tunc tendum sensi quid jam mereantur iniqui,
Et memini dictum : Deus inspicit omne secretum,
Qui, hic cuncta mei denudans intima cordis,
Judicio justo dedit me semper inesse,
Quæ olim cum reliquis credere posse putabam.
Nam nihil injustum me jam proferre querebar ;
Verum mirabar divinæ vim pietatis

Tempore sub tanto stolidum memet patientis.
Quid mihi tunc Socrates, vel Plato Aristotelesque,
Tullius ipse rhetor, mundanæ dogmatis auctor?
Dic quid enim misero mihi tunc prodesse valebant?

Quos si non legi, per tempora multa cupivi
Affectuque ipso discendi adii loca quædam,
Quæ pro mundanis mihi cultibus optima duxi.
Sed me præveniens Domini clementia ubique,
Quam prius exposui, ratione retraxerat inde.
Illa tripertita Maronis et inclyta verba,
Lectio Lucani, quam maxime tunc adamavi,
Et cui jam nuper, divinæ legis adulter,
Sic intentus eram quod vix agerem reliquum quid,
Atque legentem ipsum cepit me hæc passio primum.
Sec necdum pœnas credens exinde futuras,
Languidus, ut poteram, legi studiosus eundem,
Donec ullius vigor exstiterat mihi sensus.

Quam veniæ causam qualemque dabant medicinam,
Cum nec signa crucis potuissem ponere fronti,
Et sine spe positus constringerer undique pœnis,
Quas nec proferri facile esse reor neque credi,
Nunc invisibilis patiens tormenta doloris,
Mox ex visibili nimis afflictus cruciatu !

Nam, quo præteream diversa quibus cruciabar,
Unum de multis, quod jam memini, reserabo :
Scilicet in tali versabar sæpe stupore

Ut lux atque dies quid vel sint nescius essem,
Nec carnale aliquid plane dignoscere possem,
Intendens solum quo flatus agone trahebar.
Sed satis hinc dictum. Properemus nunc aliorsum.

Postquam mira Dei clementia me reparavit,
Sanus et ex toto factus sum tempore parvo.
Jam mox oblitus quos passus eram cruciatus
Ac quæ sunt visa reputans ut somnia vana,
Rursus decrevi captare negotia mundi.

A Sed cum perplures, quæ passus sim referentes,
Et quod non frustra fieret correptio tanta,
Ne monachile jugum suaderent ad subeundam,
Re super hac dubius cepit præcordia sensus.
Cumque dies pauci post hæc essent revoluti,
Et iterum subito tati languore gravabar
Ut verrucarum tumor ingens insolitusque,
Horrendo vultum circumdans stigmatum cunctum,
Orbibus obductis oculos quoque contenebraret.
Præterea corpus totum capitur paralyti,
Excepto linguæ, sed et officio labiorum,
Quo quæ proferrem fari tantummodo possem.
Interea tali cum comprimerer cruciatu,
Tunc memorans tandem quæ sim passus quoque
[pridem,

B Quod contra stimulum sit cuique resistere durum,
Quodque supervacue mundo servire studerem,
Christo promisi me ferre jugo monachili.
Hoc cum vovissem, melius mihi mox fore cœpit
In tantum, ut fruerer incessu mane sequenti.
O miranda Dei pietas et gratia Christi,
Quæ memet miserum totis contraria nisum
Tam pie prostravit, tam clementer reparavit !

CAPITULUM XV.

*Qualiter post ægri tudinis variæ flagella ad monasticæ
professionis redii vota.*

His ita transactis evasi vincula mortis
Et non post multum rediit vis pristina rursus.
Tunc quamvis vario carnalis pignore nexus
Hoc totum linquens, quali mœrore, Deus scit,
Ut rudis athleta progressus ad altera bella,
C Quæ prius abjeci secreta requirere cœpi.
Nam præter votum quod jam nuperrime feci,
Olim promisi, cum parvus adhuc puer essem
Ac spe discendi pollerem more scholari,
Me submissurum legi sanctæ monachorum.
Quod quia sic gessi nullius jure coactus,
Nec sub teste palam, sed clam compunctus amore
Soliis Domini, quoniam bene discere cœpi,
Et quia cum monachis primum discens retinebar,
Proh dolor ! hoc votum rebar pueriliter actum
Consilioque levi promissum tale neglexi,
Dum simul et mundus me falleret atque juvenus.
Sed quia promittens solvendi debitor exstat
Et semel emissa voti sententia recti,
Quam cito persolvi, nedum quandoque necesse est,

D Dum datur hac vita fungi tanquam rediviva,
Inde jugo leni sic pulsus colla subegi,
Efficiorque pudens et mirans sæpius ex hoc,
Quod tam vix adii servimina suavia Christi.

CAPITULA XVI.

*Quia non solum palam professus, sed etiam quovis
occulte mundo renuntians illicite mundana repetat.*

Quæ tamen idcirco volui depromere scriptis,
Ut si forte pari se voto quis liget unquam,
Jure procul dubio solvendum mox sciat esse.
Non loquor hoc tantum, si coram abbate professus
Induerit habitum juxta normam monachorum,
Cujus in Ecclesia fuerit conversio nota ;

Sed quocunque latens sit libera vota retentans,
 Qui jam compunctus pompis mundi abdicat hujus,
 Atque Deo gratis proprii offert intima cordis,
 Quamvis sit nullo, nisi tantum teste superno ;
 Cum quoque, ceu credo, maneat distantia nulla,
 Utrum quid Domino clam sive palam voveatur,
 Ad vomitum pergit, si post mundana recurrit,
 Nec non illicite fruitur carnaliter orbe.
 Denique nemo manum propriam mittens in aratrum,
 Aspiciensque retro cœli regno manet aptus,
 Nec poterit quoquam promissa refellere pacto,
 Ni reduci luctu, quod vovit, compleat actu.

CAPITULUM XVII.

*Quanta pericula tentationis in initio pertulerim
conversionis.*

Ista per excessum generali more locutus,
 Nunc iterum proprias cupio subjungere causas ;
 Scilicet explanans, quali possum ratione,
 Quas post languores diversos atque frequentes
 Tentandi machinas fuerim perpessus ab hoste :
 Ut dum conversis patefit descriptio talis,
 Plus sint solliciti, si forte velint renovari,
 Ac se non frustra credant sprevisse caduca.
 Nam dum tanta mei nudare pericula vellem,
 Qualis et interea Domini esset gratia mecum,
 Quid nisi communem fueram ratus utilitatem ?
 Atque utinam fari digno sermone valerem,
 Qualiter impurus et ad infima nulla secundus
 Semper pro studiis intentus eram vitiosis,
 Et conversus ab his quantas artes inimici,
 Quot fraudes Satanæ sensi tunc primitus in me,
 Interdum solitis erratibus illicientis,
 Scilicet ut legeram, tanquam prius, ethnica scripta
 Nunc per inexperta phantasmata prosilientis,
 Me quibus egrotum nimis et cladibus actum,
 Nec non jam juvenem carnis stimulos patientem,
 Nunquam posse pati bellum vitæ hujus amarum,
 Sed multo malius paulisper sumere vires
 Vita in præsentî famulando carnis amori,
 Usque juventutis dum noxia vis minuatur,
 Et post hæc facile me sursum tendere posse,
 Cum virtus omnis se sponte subegerit ævo.
 Inspirabat et hoc, quo vix subsistere quivi :
 Scilicet incassum me talem velle reverti
 Agmen, quem tantum decreverat esse profanum,
 Exoptans etiam parili me more probari,
 Quatenus hinc aliqui discentes ædificari,
 Sed contra illecebras, et tentamenta pararent,
 Ac monstraretur Domini clementia mira,
 Nam cum me recipit, nullum miserando relinquit.
 Nec dubitare queo de cujuscunque salute,
 Qui de commissis veniam quærit malefactis.
 Plurima passus eram, miracula multa videbam,
 Quæ nequeo verbis hic promere, nec reminiscor.
 Hæc modo sufficiant nostris inserta loquelis,
 Ut vim mundanæ cognoscas philosophiæ,
 Divinis quantum det legibus impedimentum,
 Obscæans animum, ne possit cernere verum,
 Et memorans pœnæ semper causas alienæ

A Qui me sub tali permetteret anxietate,
 Ceu non ipse meis peccatis hoc meruissem,
 Sed magis injuste premerer Domini austeritate
 Intulit et bellum, sicut prædixit, amarum
 Temporibus munitis idem sævissimus hostis
 Per carnis stimulos et luxus illecebrosos :
 Præterea nimis cruciatibus et diuturnis
 Vix ut et esse Deum meditari prævaluissem.
 Quo tamen ex stimulo tanto plus sum cruciatus
 Quanto jam nullum cognoscens talia passum,
 Et merito ; quoniam dubius divina colebam,
 Cum mundi florem tantos captare viderem.
 O incredibilis variæ suggestio fraudis
 Qua circumveniens antiquus denique serpens
 Memet mortiferæ pervasit more sagittæ
 Hæc nisi perferrem, vix talia credere possem.
 B Sed Domino grates, quia tantos nosco labores
 Semper ei grates, qui sic tribuit mihi vires :
 Ut licet interdum magno mœrore gravarer
 Ex tentamentis supra jam commemoratis,
 Sæpius interea fultus virtute superna,
 Ac cordis gremio mea jugiter acta revolvens,
 Et quod sæpe refert Scriptura Deum miserantem
 His, qui sollicito quærunt se et pectore toto,
 Quodque Deus justus nil permittit sine causa
 Et quod ei nulla res impossibilis exstat,
 Non solum paterer Satanæ hæc suggesta libenter,
 Si modo tristatus, post hoc cito lætificatus ;
 Sed quoque si gladii rabies et sanguinis actor
 Exigerent mortem, pro Christo promptus adirem,
 Perpetis ut pœnæ tantum salvarer ab igne.
 C Et quam suave jugum nunc sentio Christicolarum.
 Cujus quotidie desidero jura subire,
 Qui vitiis crebris constans abjectio plebis
 Exosus pariter ipsisque parentibus essem.
 Nam reditum lapsis me quippe minus violatis
 Difficilem tradens hoc impossibile suasit,
 Ut mihi, cui nullus sit pravorum æquiparandus,
 A tam districto veniæ spes iudicis detur.
 O quoties fragilem, sed et infirmum fore testans
 Compede ceu quodam constrinxit et afficiebat,
 Ne mea mens stabilis ad propositum remaneret !
 Nunc nimis immitem mihi finxerat Omnipotentem.
 Ipse magis cautus, quæ sunt vitanda, relinquant.
 Non igitur spernas ; quia res tibi profero gestas,
 Quo modo te monitis nunc casibus instruo nostris.
 D Sæpe per exemplum melius doctrina notatur.
 At si non credis certe quandoque videbis,
 Et quam districtam tunc experieris habenam.
 Peccantes pariter, quia quamvis hic varientur,
 Ac sub dissimili moderamine corripiantur,
 Par ibi pœnalis sententia corripit illos :
 Inde sibi nullus fingat solatia lusus.
 Aut hic conversus emendat sponte reatus,
 Aut invitus ibi mirando traditur igni.
 De quo cum recolo, quantum queo jam memorari,
 Admiror semper de me primum vehementer,
 Quomodo quis tantum perferre queat cruciatum,
 Et quæ duritia teneat sic pectora nostra,

Ut licet inferni simus de carcere certi,
Hunc trepidare parum, vel forte nihil videamur.
Quamvis vidissem, quamvis sim passus eundem,
Me fateor mutum, nec quidquam promere possum,
Quod pœnæ tali dictu queat æquiparari,
Ni ratione aliqua componam mente profunda
Hanc ad præsentem pœnam ceu corpus ad umbram.

CAPITULUM XVIII.

*Quod hæc cuncta ad clerum dicta non aliter a me
nisi compatiens amore sint prolata.*

Hæc igitur clero statui proferre monendo,
Non ut quemque sciam plus quam me corripendum,
Cui proprii mores æterna silentia ponunt ;
Sed quasi compatiens variis erroribus orbis,
Quos reor augeri vitiis quam maxime cleri,
Atque ope consilii prodesse volens simul omni
Quod me lædebat, dum nosco aliis nociturum,
Ac quod profuerat, dum cunctis hoc quoque vellem,
Promere cogebat hujuscemodi rationem.
Sic Evangelii prodit quoque lectio sancti,
Sanato cuidam Dominum præcepta dedisse
Ut divulgaret quæ dona Deus sibi ferret.
Hinc instructus ego divina charismata dico,
Quodque mihi illicitum propria virtute probatur,
Hoc fraternus amor, et zeli norma ministrant.
Audite ergo, precor, quæ vos, licet infimus, hortor,
Et pensate minus quis sim, sed qualia dico.
Clerum namque monent, in quo simul ipse monebor,
Non minus idcirco laicis verbum dare curo :
Quo si forte velint, extollere se prohibentur,
Ne velut ignari sint in peccamine tuti,
Sed potius humiles huc exhibeant simul aures,
Et sic communis habeatur sermo salutis.

CAPITULUM XIX.

Admonitio etiam facta ad laicos.

O quos vulgaris laicos cognominat usus,
Vos jam convenio, vobis hæc verbula promo.
Nunquid enim sola Scripturarum documenta
Legis divinæ demonstrant cognitionem,
Ac quos contingit ignaros esse librorum,
Sciti cœlestis vos excusare potestis ?
Nonne Creatorem testantur cuncta creata,
Quis velut in libris illum cognoscere quitis ?
Hæc licet a reprobis indiscrete accipiantur,
Atque sinistrorum prorumpat abusus eorum :
(Per se quippe Deum perhibent concorditer unum)
Quid prodest vobis utcunque scientibus æquum
Explorare vias, quibus excusatio vestra
In conspectu hominum securior inveniatur,
Cum Deus, inspector cordis renumque probator,
Dissimulatores coram se vos sciat esse ?
Nam licet in nobis, qui doctores perhibemur,
Recte vivendi minus exemplum videatis,
Et sceleris vestri velut auctores maneamus,
Vos naturali tamen ingenio moderati,
Aut quocunque modo divinum jus sapientes,
Si quid post talem pietatis cognitionem
Amplius erratis, scelerum consortia fertis,
Et per notitiam transgressores simul estis.

A Si vos culpa minor, tamen arcet conscius error.
Sed ne falsidicus videar, cum talia scribo,
Hoc est, cum laicos dignoscere dico superna,
En iterum exemplis hac argumenta probabo,
In quibus, ut spero, multorum corda movebo.
Nostis enim solem totum lustrare per orbem,
Ac quocunque itis, quasi præsentem fore scitis,
Cum tamen ut servus famuletur fructibus orbis
Imperioque Dei semper sit subditus omni ;
Nunquid sol quemquam de luce sua removebit,
Aut propriæ lucis radios abscondit ab ullo ?
Hinc vos, si vultis, Domini jubar inspicietis,
Quam clemens mundo, quam totus constet ubique,
Dum lumen tantum vestri concedit ad usum,
Cujus per tantum splendor diffunditur orbem,
Sic super injustos effulgens ut super æquos.
B Quod si dixeritis aliquem posse hoc dubitare,
Ille creaturam, quam solem noverit esse,
Ante Creatorem conatur ponere solem,
Majorem soli tribuens vim quam Omnipotenti.
Sic et de reliquis rebus pensare valetis,
Si tamen illa piæ pulsat vos gratia vitæ.
Nunquid nescitis terrena negotia amare ?
Quod prope, quod longe quoquam gratum retinetis,
Hujus amatores in vestris cordibus estis,
Nec quid in hoc durum censet dilectio rerum.
Hinc excusandi nulla est occasio vobis.
Quin si curatis, et amare superna queatis,
Quod plus diligitur, hoc præpositum perhibetur.

CAPITULUM XX.

Quia nil æternæ saluti præponendum sit.

C Si vis salvari, nil huic præpone salutis.
Nam licet audaces nequiter jam vivere plures,
Et nimium vanis videas insistere causis
Quas pro justitia fert consuetudo maligna :
Tu tamen horresce vitiis in talibus esse,
Ac fugito miram venturi judicis iram,
Qui tanto gravius hominum discussit actus,
Quanto nunc patiens clementer sustinet omnes.

CAPITULUM XXI.

De cibi potusque parcitate servanda.

A dapibus lautis et potibus immoderatis
Sollicitus templum custodi corporis aptum :
Ne, dum fervescis semper carnalibus escis,
Et velut hydropicus nimii potus geris usus,
D Jam divinus amor minus in te sit habitator ;
Vis etenim mentis languet pinguedine ventris
Ac crassata caro guetat cœlestia raro.

CAPITULUM XXII.

De somni quiete temperanda.

Ne nimio soleas tua tradere membra sopori.
Sicut enim cura somni satis est adhibenda,
Ut fragiles artus vires possint reparare ;
Sic frenanda caro nimii ex dulcedine somni,
Ne per torporem desuescat ferre laborem,
Quem pro peccatis crebris debemus habere,
Ut conregnemus qui nunc simul inde dolemus.
Nam bos nec comebat qui jam juga ferre recusat—

CAPITULUM XXIII.

De abjiciendo pretiosæ et superfluxe vestis cultu.

Ecce studens pretiosis vestibus uti,
Per quas præcipue datur extollentia terræ.
Sed cur hæc dico de vestitu pretioso,
Cum vitium quoddam magis exsecrabile cernam,
Quod tam prælati qui cognoscunt mala mundi,
Quam plebs ignara verrunt cum vestibus ima?
Heu plebs! heu rector! qualis vos aggravat error:
Cum contemntes videmus nudos et agentes
Et sibi monstrantes qualis sit gloria vestra,
Sub pedibus strata geritis concessa talenta?
Sic et jam dives Evangelio recitatus,
Cum se quotidie variis epulis satiaret,
Nec panis micæ Lazaro concessit egeno.
Ad cultum vitæ moniti quandoque redite.
Nam, rogo, quid prodest hodie splendescere quem-
[quam
Qui eras aut citius fortasse perit moriturus?

CAPITULUM XXIV.

De vana gloria fugienda.

Cum bona quæque geris, nec mundi laude graveris
Sed magis esto memor, quis sit bonitatis et auctor
Et cujus dono tibi sit vitalis origo.
Denique ceu sine se poteras nullatenus esse
Sic nisi divino respectu præveniariis,
Nec saltem nosse quidquam potes ex bonitate,
Huic idcirco refer, si quid facias sapienter.
Et quia sæpe homines censent hoc laude colen-
[dum,
Ante Dei nutum quod jam constat reprobatum,
Laudibus humanis qui credit, fertur inanis.

CAPITULUM XXV.

De obedientia.

Sive patri carnis, seu vitæ spiritualis
Omni prælato subjectus sis quasi Christo.
Nam cum nil juris sine jure fit Omnipotentis,
Contra ipsum Dominum molitur tendere collum,
Qui dedignatur cuicumque subesse magistro.

ARTICULUM XXVI.

*Quod pro rebus dubiis, quas nil prodest scire, non sit
quæstio facienda.*

De rebus dubiis noli contendere verbis,
Ac quæ dant nullos animæ discentibus usus,
Quomodo, cur, quando cœpissent stare vigendo,
Isthæc præteriens quid sint exquirere noli
Sufficiat cunctis normam rescire salutis
Quæ nos ad patriam monstrat remeare beatam
Nam decet incertum jus expectare supernum.

CAPITULUM XXVII.

*Quia facile in re notissima et aperta erretur, nisi
bonis operibus veritatis scientia confirmetur.*

At quia sunt multa fidei certissime dicta,
Quæ mens suggestis cum delectatur iniquis
Utpote cæcata nescit perpendere vera,
Semper ab illicitis compesce negotia mentis
Ut lumen verum tibi sit super abdita rerum,
Ac bona de pravis veraciter edere possis;

A Nam perversa studens nequit in Christo fore pru-
[dens,

CAPITULUM XXVIII.

De concupiscentiæ carnalis tentatione superanda.

Si carnalis amor, sensus puerilis amator,
Te tentando petat, ne mox orando quiescas.
Ut nequeat talis mentem perrumpere pestis,
Scilicet ad petram, qua Christus significatur,
Juxta Psalmistæ doctrinam rite recurrens,
Aster et allide quidquid teneas puerile.
Nam per idem bellum cæleste datur tibi regnum
Et qui tentari, non permittit superari,
Ad se duntaxat, quos omnis cura relaxat.

CAPITULUM XXIX.

De honoris et primatus ambitione fugienda.

B De quæras votis mundani culmen honoris
Effectuque tui princeps existere noli.
Nam quo plus aliis prælatus niteris esse,
Tam magis invisus coram Domino reputaris;
Et ceu prudentis liber enarrat Salomonis:
Judicium durum super hæc est sceptrum futurum.

CAPITULUM XXX.

*Quod licet homines potentia abutantur, potestates
tamen a Domino juste traduntur.*

Sed licet hæc pauci curent attendere verba,
Atque præesse prius, quam discant, quid sit habena,
Prorumpant plures carnali more tumentes:
Quin (quod ridiculum vel dictu jure videtur)
Ad curas animæ nunc infantes statuatur,
Ceu non sufficiat his per quos ista parantur
Perdere se solos vitæ præsentis amore
C Ni secum socios ducant ad tartara multos.
Esse potestatem quamdam tamen haud dubitamus,
Quæ sub amore Dei suscepta valet retineri:
Cum nisi juste ab eo descendat, nulla potestas,
Non igitur sceptrum de summo Rege statutum
Erroris causam rectoribus ingerit ullam
Sed vitium plebis, necnon delicta potentis,
Qui nec rite capit, nec captum jus bene ducit
Judicio justo permissa merentur abuti
Audiat hoc ideo, cujus mens flagrat in æquo.
Qualiter ad sceptrum vel ab ipso sit veniendum.

CAPITULUM XXI.

*Quomodo ad potestatem quisque promoveri, et si iterum
eadem debeat relinquere.*

D Si te consilium ratio et perstans aliorum
Pro spe virtutis cupiat præponere curis,
Res nec honesta tibi permittit posse reniti,
Si sic electus capies arcem dominatus,
Ordine divino jus hoc descendere credo,
Et reor esse nefas, si tunc contrarius exstas:
Si tamen, ut dixi, virtutis spe cupiaris.
Sin aliud quidquam mundano fingitur usu,
Quo jus Ecclesiæ vero fraudetur honore,
Sicut nunc multi ponuntur in arce regendi,
Ut vice rectorum sint preesores miserorum,
Ac tali specie mundo deserviat omne
Quod vel subjectis seu pauperibus detrahatur,
Non solum juris electio erit fugienda.

Sed quoque post aditum, si res nequit ante videri
 Nec tunc speratur hæc ad meliora patrari,
 Aut subjectorum vel culpa præpositorum,
 Liber erit reditus, et deponenda potestas,
 Ne pariter pravis dare consensum videaris.
 Sufficiat soli quo aliis prodesse nequibus.
 Nam miserum est valde te tantum velle præesse
 Prælatique loco nil exercere regendi.
 Ne cupias ergo iudex his associari
 Sub fidei fictæ, vel quavis conditione,
 Quos tu non poteris deflectere legibus æquis.
 Sit tua mens potius sic constans in bonitate
 Ut perversorum solidatur in improbitate.
 His prælibatis de fascibus accipiendis
 Et quos omnino fugit ecclesiasticus ordo,
 Nunc veniamus eo quo jam sunt tradita sceptrâ,
 Ut doctrina aliqua proximis habentibus ipsa.

CAPITULUM XXXII.

*Quali cura et se et commissos rector unusquisque
 debeat custodire.*

Ergo effectus ad hoc ut iudex sis aliorum,
 Vel quando ipse tui vigilanter vis dominari,
 Mox probus ac stabilis, juxta mores gravitatis,
 Ex omni gestu speculum moderaminis esto,
 Monstrans exemplo quæcunque doces bona verbo,
 Ne tibi dicatur quod vox divina profatur :
 Cur oculo fratris festucam tam bene cernis
 Et minus inspectas quam tute trahem quoque
 [gestas?

Quove modo fratri poteris sic consiliari :
 Frater, festucam de luce tua sine ducam,
 Ipse minus cernens quid contenebret tibi visum ?
 Aufer, quæso, trahem prius ex proprio, simulator,
 Et tunc festucas ex fratris lumine ducas.
 Hoc simul attende dictum specialiter ad te
 Quod Dominus cunctis jam prædicat ore Davidis :
 Cur tu justitias aliis perhibendo revelas
 Ac quid in ore tuo legis documenta reponis,
 Qui contempsisti doctrinam, quam retulisti ?
 Nam si raptorem cernebas atque latronem,
 Currebas pariter, et cum mæchantibus alter
 Factus adulterii te consortem posuisti,
 Diversisque dolis componens semina fraudis
 Scandala, quæ poteris, contra fratrem machinaris,
 Hæc igitur sedula tecum ratione revolvens
 Corrige te primum, qui rector sis aliorum.
 Nam domui propriæ contemnens rite præesse
 Quomodo sollicitus fuerit provisor alius ?
 Aut cui compatitur qui nec sibimet miseretur ?
 Ne personarum sis acceptor variarum,
 Gloria quas mundi pro spe conducit inani,
 Sed Domini jussis quicumque subactus habetur,
 Ejus opem quære, tali studiosus adhære,
 Nam qui non metuit se trahere perditioni,
 Ille tibi forsitan vitæ suggesserit otia.
 Promptus vel facilis ad risus scandala ne sis,
 Ne creferas dictum quod consuescat dare risum.
 Nam, ceu cujusdam testatur vox Sapientis,
 In risu stultus nimios dat voce tumultus.

A Et ne plura velis, cum fari paucula possis :
 Nam sapiens verbis perstringit plurima paucis.
 Hoc etiam summa studeas perpendere cura :
 Cum tempus fandi, vel quando sit hora tacendi.
 Tempus conveniens, quæ cuncta negotia quærunt.
 Eloquiis castis, moderata voce fruaris,
 Blandus mansuetis, districtus et esto superbis.
 Nam velut immitis das scandala multa pusillis,
 Sic o diverso si vis levis esse superbo,
 Ecclesiæ magnum conferre studes detrimentum ;
 Denique permittens regnare caput vitiorum,
 Virtuis summæ destructor cæperis esse,
 Atque per hanc causam Domino plus ipse resistis
 Quam qui permissus fortassis nescius errat.
 Unde prius modicum tumidis clementia prodest,
 Qua sua colla pio doceantur subdere Christo.
 B Qui velit his juste condescendendo juvare
 Arguat, admoneat blanda primum ratione,
 Melita variis Scripturarum documentis ;
 Cumque sat est verbis, gravior sententia detur,
 Quam simul assiduæ precis affectus comitetur,
 Donec clarescat, si tanta juvet medicina
 Ut convertantur et mites efficiantur.
 Quod si nil horum vitiosis proderit actum,
 A te secernas quos ædificare nequibus,
 Ne gravius damnum patiat grex meliorum.
 Discordes revoca, fautor mærentibus insta.
 Naturam refovens, vitium succidere nitens.
 Ne duplex animo, nec suspiciosus in ullo,
 Nec sis zelotypus, nec avarus, non animosus.
 Confer opem miseris quamcunque vales et egenis.
 C Christi servitio super omnia deditus esto.
 Cuncta quidem nobis tunc supplementa parabis,
 Si non, Christe, tibi primum volumus famulari ;
 Sicut et econtra succedunt prospera nulla,
 Si tibimet soli non conamur fore proni.
 Jugiter hoc tracta, ne quid facias sine causa,
 Et ne læsuram per te quis perferat ullam ;
 Sed magis ædifices in cunctis moribus omnes.
 Nullus quippe palam faciet soli sibi quidquam,
 Illeque præcipue qui rex aut doctor habetur
 Sive gerens rite reliquis dat semina vitæ,
 Vel faciens prave multis est causa ruinæ ;
 Scilicet exemplis capiuntur utrinque sequaces.
 Nam velut atteritur effectu seu renovatur
 Corpus carnali, sic mens ex spirituali.
 D Et non solum ideo debes existere cautus,
 Quatenus evadas mortis discrimina solus,
 Sed simul ut nemo per te reus effloiat.
 Unde monendo precor ut si fortasse, quod absit :
 Peccandi studio constrictus tempore longo
 Pro minimo reputes te solum tradere morti,
 Saltem multarum ne sis homicida animarum,
 Tecum perpendens aliquid magis inde paveas,
 Atque, revertenti dum spes promissa sit omni,
 Ipse revertaris, quo tecum quæcuncta reducas.
 Nam si solius, etiam misereberis omnis

CAPITULUM XXXIII.

De discretionis virtute.

Jam decet adjungi quæ sit discretio justis,
 Ut, quoniam nutrix eadem virtutis habetur,
 Hic etiam nobis comes existat rationis.
 Copia virtutum, quia corpus creditur unum,
 Sic diversum ratio est moderanda bonorum,
 Ceu servare studens unius corporis artus
 Singula membra suis debes curare statutis,
 Ut res et tempus sint corporis apta per usus.
 Quodquod enim corpus coram nobis statuamus;
 Ni vice diversa foveantur singula membra
 Unius ob damnum patiuntur cuncta periculum.
 Haud aliter constat de spiritus integritate,
 Qui per membrorum species fertur variorum;
 Imo etiam cura majori dignus habetur.
 Nam, licet in paucis virtutum sit decor omnis,
 Nulla tamen virtus, nisi vi foveatur alius,
 Esse potest stabilis contra phantasmata mortis.
 Hinc est quod multi, cupientes alta mereri,
 Lassescunt subito pietatis ob ordine cæpto,
 Dum satis esse sibi credunt aliquam bonitatem.
 Sic enim pedibus obstat defectio visus;
 Sic quoque virtuti, si desit et altera virtus,
 Et tanquam corpus per quædam membra minutum,
 Corporis officium quoddam complere nequibit;
 Sic etiam virtus sic ex aliis viduata,
 Aut igitur nihil est, aut imperfecta tenetur.
 Sed quod erit membrum, cui tempus congruat unum
 Semper ad ejusdem rei tendens conditionem?
 En speculo carnis discernimus abdita mentis
 Ac per corporeum jam spirituale probamus.
 Nam ceu carnis opus nulla constringitur hora
 Præterquam proprius naturæ postulat usus;
 Sic quoque res eadem non semper erit retinenda
 Virtutis causa, sed per tempus moderata.
 Actio virtutum constat perfectio morum.
 Sicut sæpe bonum est ut claudas ora tacendo,
 Mox veniet tempus quo plus licet hæc aperire;
 Haud secus est hora, qua jejuna salubre est.
 Interdum melius jejunia frangere constat.
 Scilicet in cunctis, quo tendit adoptio mentis,
 Aut terrena petens, vel cœlica commoda quærens,
 Illuc et studium, sed et integritas meritorum.
 Unde, precor, vigila, cautoque libramine pensa,
 Ne quid per proprium studeas attendere votum,
 Sed quid communis ratio appetat utilitatis.
 Utilitatis amor cito suadet quid agendum.
 At duntaxat in his hæc utilitas capienda est,
 Quæ vitæ studio vel amore perennis aguntur.
 Semper id observa, velut ex pietate paterna,
 Quo pacto cuiquam prodesse et parcere possis.
 Ut qui desudas quoddam Ecclesiæ fore membrum,
 Tu pariter reliquis sis compatiens quoque membris;
 Et tranctans animo quid poscat temporis ordo,
 Quo res et tempus divinis usibus apta
 Efficiantur ita, ne sint alii impedimenta,
 Ac quid jus animæ, quid carnis cura, deinde
 Inter utramque viam speculator providus esto.

A Si pariter nequeant observari bona quædam,
 Anteriora geras et posteriora relinquant.
 Res namque utilior merito præfertur agenda.

CAPITULUM XXXIV.

*Quod nullus quantalibet sapientia vel virtute ditetur,
 se in præsentis vita securum, perfectumque arbitretur.*

Et quantum sapias, quanta virtute nitescas,
 Nunquam perfectus sapiensque tibi videaris.
 Sed cum miles adhuc velut invictissimus exstas
 In fragili vita, sed et inter tanta pericla,
 Ex aliqua causa credas te posse relabi,
 Ni circumspiciens, semperque futura pavescens,
 Hostis in insidias cautelæ jacula mittas.
 Omnis enim veræ tendens ad gaudia vitæ
 Non tam præteritis lætabitur in benefactis.
 B Quam pro suspectu, quo necdum semet ad unguem
 Pervenisse videt, vel qualis sit sibi finis,
 Sollicitus semper hoc mente fatetur et ore,
 Se Domino dignum nunquam fecisse opus ullum.
 Verius ergo nihil poterit quisquam meditari,
 Quam si de toto, quantæ sit religionis,
 Se tamen in nulla perfectum jam sciat esse,
 Dum vitæ flatus mortali carne gravatur.
 Denique quid nautæ cupiendi æquor peragrare
 Proderit inceptum quoquam deponere cursum,
 Et quæ felicis prius est sibi gloria finis,
 Quam posita prora remis ad littoris ora
 Jam jam secura mereatur pace potiri,
 Quid, rogo, distat, utrum in medio æquore vel prope

[littus

C Naufragus occumbas, si non evaseris undas?
 Quam prope sit littus in corde maris labor intus,
 Præsignans nautæ navim transducere caute,
 Donec ad optatam possit pertingere terram;
 Sic et in hac vita nobis opus est vigilare.
 Nam præsens mundus quid erit nisi quodlibet æquor
 Flatibus immensis quod semper et undique aditur?
 Qui velit ergo viam cautus migrare marinam,
 Contra undam pelagi paret instrumenta meandi,
 Ut cum tempestas solito irruit orta furore,
 Jam minus adversis superari possit ab ullis
 Non extollatur si prosper sit modo ventus.
 Sæpe procella gravis subit otia prosperitatis.
 Unde nec adversis nec rebus crede secundis.
 Et ne pax jugis faciat te plus negligentem,
 D Sed semper cladem memorans velut advenientem
 Ante oculos pone, quid sis post pauca futurus:
 Qualis defectus humanos deprimat artus,
 Quando quidem sancti sunt in discrimine tali.
 Hinc Psalmista loquens profert suspiria dicens:
 Salva me, Domine, quia defecit quoque sanctus.
 Rursus abhinc idem perhibet se deficientem
 Exaudi me citius, precor, o Pater alme,
 Jam defecit enim vigor et virtus me prorsus.
 Quomodo defecit qui stare tamen perhibetur?
 In se deficiens Domino tunc vivere cœpit,
 In quo non aliter vegetare valebimus apte,
 Ni prius in nobis moriatur nostra voluntas.

Hoc etenim multum juvat omnes scandere sursum, A
 Quod propecti illud quantavis religione
 Cum metantur adhuc se multis inferiores,
 Fletibus assiduis hinc compuncti macerantur,
 Atque bonis studiis velut a primo renovantur.
 Nam quia sæpe malis veniet compunctio talis.
 Scilicet ut tractent, quam multis sint nequiores,
 Confestim vitiis nimio fervore relictis
 In convertendo præcedunt anteriores.
 Hos quamvis culpæ capitalis labe carentes,
 Quorum relligio monstratur desidiosa,
 Et prius extremi sunt sæpissime primi;
 At qui sic fragiles persistunt et negligentes,
 Ut de criminibus, quæ maxima jure vocamus,
 Quæque refert Paulus sermone crebro venerandus,
 Demonstrans omni prorsus vitanda fideli,
 Se non abstineant, nec cætera quæque minuta,
 A quibus immunis fieri non prævalet ullus,
 Emendanda crebris decernant esse querelis,
 Hos ego non solum peccatores fore credo,
 Sed pro perfidiæ damnandos impietate,
 Atque reprehensos usque ad minimum esse qua-
 [drantem.

Ex aliis factum, quod erit veniabile crimen,
 Qui licet a vitiis capitalibus abstineant se,
 Non tamen id minimis semet reprehendere cessant;
 Sic et tu pavidus non cessa flere reatus,
 Quos jugis confert et inevitabilis usus.
 Nam quia quotidie multis offendimus omnes
 Aut ignorando peccantes sive sciendo,
 Verbis, auditu, sed et illicito mediatu,
 Summa manet virtus si displiceas tibi semper,
 Nil credens actum, dum quidquam restet agendum

CAPITULUM XXXV.

*De orationis instantia, et quia nemo diffidere debeat
 de Dei misericordia.*

Hæc sub corde, precor, sapiens amplectere lector,
 Et quo doctus in his etiam persistere possis,
 Continuis precibus pete divinam pietatem.
 Hæc etenim certa credentibus est et aperta,
 Et quicumque sitit vel jejunando labascit,
 Huc veniat lassus, huc quanta pericula passus;
 Hic fons, hic panis, ne quis subsistat inanis.
 Poscere ne dubites, et jam si mortuus exstes,
 Et quodcunque scelus te commisisse fateris,
 Hinc veniam spera, si sit confessio vera.
 Multis nempe malis ideo permittimus uri,
 Quatenus experti, quia nil sit adoptio mundi,
 Atque nihil nostris valeamus vivere votis,
 Saltem sic medium cogamur quærere verum,
 Qui nos ad stabiles faciat pertingere mores.
 Hic sicuti fictis non inveniemur ab ullis:
 Sic quoque semper adest vere quærentibus illum,
 Debita culparum dimittens omnigenarum.

CAPITULUM XXXVI.

*Quod conversationis sanctæ initium sit difficile, sed
 juvante Christo labor levigetur perseverantiæ.*

Et licet inprimis sit difficilis labor omnis,
 Res incepta boni perstans in amore laboris

Dat subito facilem studii totius agonem.
 Nam quia conversi debemus jure probari,
 An Dominum vere conversio nostra requirat:
 Quo magis invisus impugnat nos inimicus,
 Tam citius nobis succurrit gratia Christi,
 Si stabili voto perstare volumus in illo,
 Causantes semper nos esse reos et egenos.

CAPITULUM XXXVII.

*Quia nulli debeat incongruum vel mirum videri quod
 tantus labor agatur pro vita perenni.*

Sed ne mireris quia talis sit via cœlis
 Et tanta cura quærat vita futura,
 Cum noscas etiam mundi vilissima quæque
 Asque labore aliquo nec quæri nec retineri.
 Nunquid enim terra profert fructus nisi culta,
 Aut mare transibis nisi cum navalibus armis?
 B Num ligni moles ultrô se condit in ædes,
 Vel gratis lapides operantur semet in urbes,
 Aut sine vi belli capiuntur jura triumphis?
 Et victus carnis sudore parabitur omnis,
 Et quo quisque minus mundi studet addere rebus
 Tam magis exilis et pauper habetur in ipsis,
 Si non miraris hæc cuncta labore parari,
 Cum tamen ut fumus illorum defluat usus,
 Quæ levitas talis, negligentia quæ specialis
 Decipiendo tuam mentem possederit; unquam,
 Ut cœleste bonum, quod erit super omnia solum,
 Cui nullus finis nec causa sit ulla doloris,
 Sed semel acceptum nunquam patitur detrimentum,
 Absque labore pari credas te posse mereri?
 Nam si miraris de religione perennis.

C Primitus attende præsentis commoda vitæ
 Quomodo quærantur quibus et curis teneantur,
 Quamvis hæc cuncta, quoquo sint ordine juncta,
 Ad nihilum subito, quasi non fuerint, redigantur.
 Hæc cum mente geris, facili ratione doceris
 Quam sit suave jugum, quod perpetuum dabit usum
 Regnaque quo cœli valet unusquisque mereri.

CAPITULUM XXXVIII.

*Ut divinum opus cum spe retributionis æternæ fide-
 liter agendum sit.*

Rursum si credis quia per crebra gesta laboris
 Magna caducarum præstetur copia rerum,
 Et quo quisque magis serat in carnalibus actis
 Tanto plus lucrum se sperat in his habiturum;
 Si quoque servilem passurus sponte laborem
 D Pro spe mercedis homini vis esse fidelis,
 Qui quamvis largus vel quantumvis opulentus
 Summa pro certo nullius habebis in illo:
 Vana salus hominis, Psalmista namque doceris.
 Et maledictus homo, cujus spes est in homullo
 Cur, modicæ fidei, credis minus Omnipotenti,
 Qui præter victum vitæ hujus quotidianum,
 Quo tibi jam mundus servit quodammodo totus,
 Gaudia perpetuæ quandoque dabit tibi vitæ,
 Si pro mundanis quibus intentus famularis,
 Æquali studio submittas temet in ipso?
 Credulus incertis, certissima quid reprobas?
 Et mandata Dei non posse sequi prius inquis

Quam faciendo probes quid permittant tibi vires ?
 Nondum sudabas ubi te non posse probabas,
 O labor exilis, qui nec probat acta laboris,
 Nec bravii meritum vult ferre per experimentum :
 Ceu non expediat talem tibi inire laborem,
 Qui per mercedis geritur promissas perennis,
 Ac Domino soli sit nulla fides adhibenda :
 Si non desperas res exercere caducas,
 Quatenus ex ipsis habeas stipendia carnis,
 Cur minus æternos confidis quærere fructus,
 Ut tradas animam regnis cœlestibus aptam,
 Qua dabitur cunctis semper gaudere beatis ?
 Denique promptus agis quidquid docet optio carnis
 Cur quoque non gustas, si spiritus ulla facultas
 Bello carnali valeat ratione reniti ?
 Nam si gustares nunquam sitiendo vacares ;
 Sed quo plus biberes, tanto magis inde sitires,
 Donec ad extremum fontem trahereris ad ipsum,
 Cujus conspectum cupit omnis cœlica virtus.
 Ausculta tandem quam nunc trado rationem :
 Jus si terra colit, quo cuique fidem dare norit,
 Hoc etiam juris ne credas defore cœlis.
 Sed cum lex vera procedat ab arce superna
 Atque Deus verax, ast omnis sit homo mendax,
 Ritu majori possunt cœlestia credi.

CAPITULUM XXXIX.

Exhortatio generalis pro labore regni cœlestis.

His igitur dictis ad vos, quicumque legetis,
 Ad vos præsertim qui talibus indigeatis,
 Nunc quoque vobiscum pensantes dogmata nostrum,
 Hinc aliquid moniti, Domino vos subdite prompti,
 Ut, dum possimus, si tantum posse velimus,
 Nulla manus cesset, nullius pes quoque tardet.
 Jam vice communi properemus ad optima summi
 Quo labor et nullus, nec venerit amplius ullus :
 Sed semper læti remanebimus atque quieti.
 Contemplando Deum, qui nunc spes atque tropæum
 In se credentis manet et fiducia mentis.
 Quod Deus in nobis operetur in omnibus horis,
 Cujus et imperium sine fine manebit in ævum.

Sermo ad avaros vel superbos.

O fratres chari, per Christum semper amandi,
 Cum prope sit tempus quo mundus erit ruiturus,
 Vos qui diligitis vitæ promissa perennis,
 Fortes athletæ, sursum spem mentis habete,
 Ne quid in hoc mundo jam possideatis amando
 Restat enim vobis fructus patriæ melioris,
 Si modo sinceri studeatis rite mereri.
 Ad quam quærendam præsentem spernite vitam,
 Usibus exceptis, per quos illuc properetis
 Et quibus in terra foveantur corpora vestra.
 Nam datur ad tempus animæ victu fore corpus,
 Ut meditetur homo, dum vivit in orbe caduco,
 Quiliter mens vitalis et virtus spiritualis
 Vivificant carnem per divinam rationem,
 Libertate date, quæcunque velimus agenda,
 Aut animæ mores vel niti carnis amores,
 Nunc sentite, rogo, quis constet rector ordo,
 Dum datur arbitrium, quod quisque velit faciendum,

A Seu divina sequi, quæ sursum sunt meditari,
 Unde sapit flatus discernere corporis actus,
 Aut carnis studium, quo fertur vita deorsum.
 Hinc iter est animæ, sed terra redit quoque terræ.
 Propterea mentes vestras ad recta ferentes
 Discite quid sitis, attendite quo properetis.
 Non vos seducat, si gloria census abundat ;
 Si sunt divitiæ, per eas nolite perire ;
 Nam Deus has tribuens in eis interrogat omnes
 Quis velit in donis potius constare fidelis,
 Aut quis carnalem vel amet rem spiritualem.
 Non alias illi subiguntur commoda mundi,
 Quamvis per plures cupiant nunc esse potentes,
 Scilicet intenti magis ad convivia sæcli.
 Quam curis animæ commissis suppeditare.
 B Vos autem, fratres, quæ mundi sunt fugientes,
 Quæritestrarum constanter opes animarum ;
 Nam quid honorgrandis, si tantum pontus honoris ?
 Quid prodest tandem, si mundum sumitis omnem,
 Post hujus casum sine fine pati cruciatum ?
 Ah ! ah ! qualis honor, quem tantus cinxerit horror,
 Cum vindicta havis successeribundique pravis !
 Non homo, non aurum poterit aptare beatum.
 Sed virtute Dei consistit vita beati.
 O qui deliciis felicem te fore credis,
 Huc attende parum, sermonem confero tecum :
 Dum noscas hominem non esse perenniter omnem.
 Pro modulo puncti cum sint simul omnia mundi,
 Quam moritura caro tibi spem promittit avaro ?
 Cur hodie ludis pro rebus cras perituris
 Et nil, surde, doles animæ sine fine dolorem,
 C Si Dominum, cœli regem, super omnia nosti
 Et quia sublimes faciat sæpissime mites,
 Atque superborum soleat prosternere collum ?
 In quo confidis, quia te sibi subdere non vis ?
 Vel cur ipse studes exaltari super omnes,
 Cum jam perduras ad res tecum perituras ?
 Omnis enim cupidus vincitur esse superbus.
 An, quia liber eris mira bonitate Creantis
 Et diversa potes, dum sano corpore flores,
 Præter eum quoquam speras exquirere vitam,
 Aut ejus gladium quovis evadere justum ?
 Nunquid imago Dei, primo similata parenti,
 Cujus progenie retines exordia vitæ,
 In te mutavit quod in illo Patre creavit ?
 None vides, gustas, palpas, audis et odoras ?
 D Unde merebaris, ut sensibus his potiaris ?
 Quid prius Auctori quam te faceret tribuisti,
 Ut rationalis animalia cuncta præires ?
 Et tamen his brutis perstantibus in vice juris,
 Tu, rationis opus, non vis Domino fore pronus,
 Quin meditare, rogo, rationis et utere dono,
 Ac per quem vivas subtiliter exprime causas.
 Nam nescire modum vitæ. sed vivere tantum
 Est studium pecudis omni ratione carentis.
 Si miser ignoras quia sponte tua reus exstas,
 Quære viam lucis, et erunt tibi signa salutis
 Per quæ jam plane mentem potes ædificare,
 Nam, si sentires carnis decrescere vires,

Confestim vasiâ proferres inde querelam.
 Ac curam medici peteres quam maxime quæri :
 Cur, rogo, non animæ simul intendis medicinæ,
 Cum plus ex anima quam corpore sit tua vita ?
 Ecce famem pateris, quam sponte pati perhiberis
 Dum tibi dispositum reprobas exquirere victum.
 Certe quidquid amas, ejus quæris medicinas.
 Sed quid amare vales ritus mundi per inanes,
 Quando Deum cœli nequaquam vis venerari ?
 Quamvis plenus opum seu sit collega potentum
 Appellas frustra terrarum numina cuncta,
 Ni prius advertas qui sit super omnia primas,
 Subjectumque sibi facias te pectore niti.
 Cedunt cuncta tibi, si te submiseris illi.
 Quisquis et hoc renuis, contraria semper habebis.
 Quam suavis nisu, nec non optabilis usus,
 Voto communi si trantum subdimur uni !
 Tunc per eum nobis mundus submittitur omnis.
 Unde, precor, fratres, postponite carnis honores,
 Per quos jam gratos venit dolor immoderatus
 Et pensate magis quid sit spes spiritualis,
 Quæ modo fert tristitiam, sed post hæc semper ovantes

Versus super sequentiam sancti Spiritus.

Adsis jam nobis, clementia Spiritus almi,
 Quæ sibi cor nostrum faciat consistere templum,
 Expellens inde peccatorum genus omne.
 Spiritus alme, veni, nos et dignare tueri,
 Fac procul horrendas de nostro corde tenebras.
 Tu consolator et puræ mentis amator,
 Infer chrisma tuum, clemens, in pectora nostrum;
 Tu quoque cunctorum mundator flagitiorum,
 Mundatos homini oculos fac interioris,
 Ut sic cœlestem mereamur cernere Patrem,
 Quem possunt oculi justorum cernere soli.
 Tu sanctos vates fecisti degere tales
 Ut miranda Dei canerent præconia Christi ;
 Discipulos Christi tam fortes esse dedisti,
 Ejus ut in cunctum veherent miracula mundum.
 Cum machinam rerum faceret Deus omnigenarum
 Tu futuras aquas has jure tuo solidabas.
 Tu lymphas pandis animabus vivificandis
 Ipseque carnales fieri das spirituales.
 Tu quoque divisum per linguæ schismata mundum,
 Et varios ritus coadunasti, pie Flatus.
 Idolatras gentes, hoc est simulacra colentes
 Ad cultum Domini tu, Præsul summe, vocasti.
 Nunc adsis, sancte, nobis clamantibus ad te ;
 Nam sine te frustra sit tota precatio nostra.
 Tu, qui cunctorum docuisti corda piorum
 Efficiens illos proprio cum numine dignos
 Christi discipulos, hodie tu, Spiritus ipse,
 Insolito cunctis benedicens munere sæclis,
 Hunc idcirco diem fecisti jure celebrem.

Versus super Evangelium : Cum natus esset Jesus.

Cum puer Jesus, deitate plenus,
 Bethlehem Juda, Genetrice summa
 Editus, mire sub Herode rege.
 Viseret orbem,
 Mox recens stella simul est oborta,

A Quam magi quidam, Oriente visam,
 Usque regalem comitantur urbem
 In Hierusalem.
 Et requirentes inibi manentes,
 Inquiunt illis : Reserate nobis
 Quo sit hic hic natus, modo tam probatus,
 Rex Hebræorum ?
 Vidimus nempe super hoc potente
 Sideris miri radios oriri.
 Hunc ut oremus ideo venimus
 Partibus istis.

Audit hæc mæstus nimium scelestus ;
 Atque cum totis Hierosolymitis
 Anxius cura capitur dolosa
 Hostis Herodes.

B Et vocans cunctos populi magistros
 Sciscitabatur quid ad hæc agatur,
 Unde sit Christus, ubi quippe natus
 Inveniatur.

At requisiti ita sunt locuti :
 Bethlehem castrum parit ergo Christum ;
 Sicque recevera legitur propheta
 Hinc cecinisse :

Bethlehem Juda, eris haud minuta
 Inter affines procerum cohortes :
 Erit namque novus auctor a te,
 Qui regat omnes.
 Tunc magis illis pariter vocatis,
 Cœpit occulte ab eis notare
 Quando prædictum jubar esset ortum,
 Quod sibi fulsit.

C Exin insanus ait his tyrannus :
 Ite jam, quæso, puerum sequendo,
 Et nimis caute ubi sit, rogate,
 Regulus idem.

Cumque compertum teneatis illum,
 Siquidem certe mihimet referte,
 Ipse quo regem veniens eundem
 Pronus adorem.
 Hæc magi dicto capiunt dolosa.
 Tum dehinc rursus iniere cursum,
 Ac satis gratum iter inchoatum
 Perficiebant.

Sed statim stella, Oriente visa,
 Prævia luce comes est ubique,
 Usque dum supra remaneret ipsa
 Quo fuit infans.

D Cujus aspectu nimium gavis
 Ingredi sancta meruere tecta,
 Quo puer Jesus Genetrix et ejus
 Inveniuntur,
 Moxque prostrati studio fideli
 Supplices Christum venerantur ipsum ;
 Inruper dona tribuere trina
 Mystica valde.

Nam Deus thure celebratur apte,
 Est et in myrrha hominis figura,
 Rex nimirum rutiâns per aurum
 Significatur.

Ac magi, somno moniti supremo
 Ut minus regem repetant Herodem,
 Sunt viam nisi aliam reverti
 In regionem

Hymnus de Natali Domini.

O Salus mundi, Sator universi,
 Sola spes vitæ, decus o perenne,
 Debitas laudes tibi nos ferentes
 Suscipe clemens.

Qui volens totum reparare mundum
 Gratiam miris dederas habenis,
 Ne jugo legis premeretur omnis
 Plasmatis ætas.

Hæc agens gratis vice charitatis,
 Res protoplasti miserans levasti ;
 Et premens tandem Leviathan anguem,
 Nos revocasti.

Nam coæternum tibi, Summe, Verbum
 Prolis humanæ speciem probare
 Miseras orbi, sine labe nævi
 Virgine sumptam.

Jam novum lumen datur ad salutem ;
 Natus est nobis novus Auctor orbis,
 Splendor æterni Patris ac superni,
 Jam caro factus.

Ille, signatas reserans figuras
 Legis obscuræ fideique puræ,
 Sensibus nostris aderit perennis
 Pro renovandis.

Nulla vis nobis remanet doloris ;
 Filius Summi, vigor extat omni,
 Qui fide pura vigilique cura
 Credit in ipsum.

Hinc melos hymni resonemus illi
 Supplici voto studioque toto,
 Ut cohæredes sibimet fideles
 Inveniamur.

Laus Patri summo, sit honorque Nato,
 Pneumati sancto decus atque doxa,
 Qui, manens trinus, Deus est et unus
 Semper ubique. Amen.

Oratio metrica ad sanctam Trinitatem.

Θ Pater æterne, cui semper idem manet esse,
 O Patris Verbum, per quod manet omne creatum,
 Spiritus o sancte, quo constant cuncta sacrante,
 O qui personis tribus his Deus unus haberi,
 Ordine qui miro finis constas et origo,
 Leges æternas ac solus jure gubernas,
 Qui genus humanum miseratus, mortificatum
 Propter mortifera primi delicta parentis,
 Vivere fecisti pretioso sanguine Christi,
 Cujus in adventu mendum totum reparasti,
 Cujus judicio statuentur cuncta sub æquo,
 Da mihi velle bonum, vires ad perficiendum ;
 Nam sino te nequeo vel mente capessere quidquam.
 Tu nisi des votum, frustrabor ad omnia motus.
 Unde etiam, posco, clemens hoc annue primo,
 Quo proferre queam poscendi verbula recta.

A Exin sinceris precibus precor ut pius adsis. [orem,
 Da mihi, quæso, fidem, per quam te semper ad-
 Quaque sciam plane quid justum sit vel inane.
 Spem concede mihi talem, spes unica nostri,
 Qua sufferre queam vitæ cœlestis habenam.
 Restat in his prima virtus dilectio bina,
 Qua te factorem debemus amare hominemque,
 Quam, precor, infunde super intima cordis abunde.
 Non mea mens, quæso, lætetur more superbo.
 Adveniat rite custos patientia vitæ.
 Mors et perditio discedat cæca libido.
 Me quoque, posco, regas, cum videro res alienas,
 Ne quid in his captus fieri compellar avarus.
 Non cibus aut potus me deprimat immoderatus.
 Fac, precor, et vestes contemnere me pretiosas.
 Da vigiles artus ad cuncta tui famulatus,
 Atque quiescentes solita de fraude tuere,
 Ne corrupta caro somno turbetur amaro.
 Sint procul invidia, jactantia, lis, sed et ira,
 Nec rebus vanis me laus seducat inanis.
 Non rogo divitias. nec honores carnis ut addas ;
 Sed da propitius tantum solatia victus,
 Fructificaque mihi quæcunque talenta dedisti,
 Quatenus usuram mercar tibi reddere jussam,
 Sicque meos mores in amore tuo, precor, aptes,
 Ut mea sit cura, quid gestet vita futura,
 Ac regno Christi merear tandem sociari,
 Qui tecum Pater, et cum Pneumate regnat in ævum.

Versus de die judicii.

O vos Christicolæ, qui jam remanetis in orbe,
 Dum bene possitis, pergite de vitiis.
 C Nam valet hic multa constans oratio vestra,
 Quam tunc pro nihilo proferet omnis homo,
 Cum suprema dies actus reseraverit omnes,
 Et Deus omnipotens, de superis veniens
 Justos in dextra, sed pravos parte sinistra
 Pastor ut ex hædis dissociabit oves.
 Talibus intenti verbis animo sapienti
 Semper tractate, quod genus estis Adæ.
 Præsens vita brevis, sed erit ventura perennis.
 Nempe beatus homo despicit apta modo.
 Ædificat mores, ad veros tendit honores ;
 Nam quod mundus amat, hæc velut umbra, labat.
 Sed nos ex variis cognoscimus ultima signis,
 Hinc minus incauti turbine judicii.
 Ejus in occursum teneamus pectora sursum,
 D Ut Dominus veniens inveniat vigiles ;
 Nam sol et luna pallescent lege sub una,
 Rebus abhinc finis cœperit esse cinis.
 Denique nil restat, nisi quod spes ultima prestat ;
 Quod mortale fuit, hoc moriendo ruit :
 Ast animæ meritum mercedis percipit usum.
 Sic quondam lenis propitiusque nimis,
 At tunc districtus veniet nimiumque verendus :
 Tunc quoque monstrabit vulnera quæ subiit.
 Quem transfixerunt, ut fert Scriptura, videbunt,
 Reddentes planctum proh dolor ! in vacuum,
 Cum transfixa cutis sit spes et causa salutis.
 Sed quos error amat, hosce salus reprobatur.

Porro dies illa complebit vata sibyllæ,
 Atque prophetarum comprobat indicium.
 Cordis et arcana fient hoc tempore plana.
 Illic æroa gemet, quem modo risus habet.
 Illa dies miræ pravis advenerit iræ,
 Quos reparare modo nulla valet ratio :
 Sed quasi securi sectantes commoda mundi,
 Nec curant animas ædificare suas.
 Illic causa gravis, quam nunc incredulus audis,
 O miser imprudens, pessima quæque gerens !
 Nolis sive velis, hoc iudicium patieris,
 Pestis et ipse tibi discutiendus ibi.
 Tunc igitur linquens invitus carnis amores,
 Nil mercedis habens, his quia nunc frueris ;

A Sed magis æternum pro talibus ibis in ignem,
 Quo dolor, ab, et vae semper erit sine spe.
 O nimium miseri, sentite locum miserendi,
 Et vel adhuc vobis parcite jam miseris !
 Ecce parata salus, en acceptabile tempus !
 Quærite fautorem, poscite pacis opem.
 Currite, dum quitis, et vitæ lumen habetis,
 Dum maneat tempus, non neglegatur opus :
 At neglegens tempus fuerit sine fine neglectus,
 Quod sibi quisque legit, hoc habiturus erit.
 Nam sermone brevi concluditur hic modus ævi,
 Præpes vita bonis, mors sine fine malis.
 Hæc pensate viri, libeat virtute potiri ;
 Ne mortis turba vos capiat subito.

EJUSDEM OTHLONI LIBER PROVERBIORUM.

*Erutus ex cod. autographo, in inclyto monasterio Sanct-Emmerammensi asservato,
 a rev. D. Patre Casparo Atlechner, Benedictino Mellicensi.*

(Apud R. P. Bernardum Pezium, *Thesaurus Anecd. noviss.* tom. III, parte II. pag. 483.)

INCIPIT PROLOGUS OTHLONI.

Cum nuper illa quæ dicuntur Senecæ proverbialia, per alphabeti ordinem distincta, legissem, primo quidem mirabar tantam cuiquam infidelium prudentiam inesse potuisse, quanta in quibusdam eorundem proverbiorum dictis reperitur. Deinde non parum incitabar ad hoc ut eum aliquo simili studio imitarer, colligendo scilicet tam ex sæcularibus quam ex sacris litteris, tum etiam ex nostris proverbialia aliqua ad ædificationem fidelium congrua. Si enim idem Seneca, nullam fidem et spem pro æterna vita obtinenda habens, sed tantummodo in hujus vitæ moribus honestis delectatus, studuit et se corrigere et alios ad correctionem instruere, quanto magis ego, qui credo Deum ubique esse præsentem, aternamque vitam diligentibus se promittentem quique scio omnibus dictum : *Qui audit, dicat : Veni ;* et : *Clama, ne cesses, et annuntia populo meo scelera eorum.* Et juxta evangelicam parabolam, alii quinque talenta ad usuram data [narrantem], alii vero duo, alii autem unum, patrefamilias dicente : *Negotiamini dum venio, aliquos per concessa scientiæ dona ad ædificationem trahere debeo.* Et quam jucundum ac suave videri debet univique ut aliqua sententiæ brevissima verbula, per quæ emendari valeat, in mentem memoriaque sua jugiter teneat ; quancquidem sceleratum latronem paucis verbis Domino supplicentem et dicentem : *Memento mei, Domine, dum*

veneris in regnum tuum, scimus omnium veniam peccatorum suorum impetrasse ! Quem, rogo, intelligentiæ donum a Deo postulantem edocere non potest qualiter hoc obtineat, si illum versiculum sæpius secum ruminat : *Intellectus bonus omnibus facientibus eum ?* Certe si tantummodo sensum eorundem verborum sciat, veritatemque in his esse credat, sufficere ei possunt ad salutem. Docent namque illum quia, si id bonum quod jam intelligit faciat, amplior ei intellectus veniat. Nonne hujusmodi doctrina et promissio amplectenda est omni modo ? Similis quoque doctrina potest inveniri in multis sententiis quas hic posui. Sed prædictam sententiolam in hoc prologo ideo exposui ut lectoris animum ad legenda non solum ista quæ hic collegi, sed etiam ad omnia sacre Scripturæ dicta incitarem. Nulli enim ad salutem proficit quod sacra verba sine cordis intentione audit et legit. Unde et Dominus noster in Evangelio auditores suos sæpius admonet : *Qui habet aures audiendi, audiat ;* ac si diceret : *Qui habet voluntatem et intentionem illam ut, præceptis divinis obediens, bona quæ intelligit faciat, docentem se audiat, alioquin nihil ei prodest verba mea audire.*

Proverbiorum autem hic collectorem dictis parvuli quilibet scolastici, si ita cuiquam placeat, possunt apte instrui post lectionem psalterii. Sunt enim multo brevioris et planioris sententiæ, quam illi